

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА СТРАТЕГІЧНИХ СТУДІЙ

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач випускової кафедри

 Ніна РЖЕВСЬКА

« 07 » 06 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 291 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ
СУСПІЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНІ СТУДІЇ»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПРОГРАМИ
«МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

Тема: «ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ МЗС УКРАЇНИ : КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ТА ПРАКТИЧНИЙ
ВИМІРИ »

Виконавець: здобувач вищої освіти 4 курсу, 408 групи, Бакал Самсон Андрійович

Керівник: старший викладач кафедри міжнародних відносин та стратегічних студій, PhD, Мендрін
Олексій Вікторович

Нормоконтролер

Олексій Мендрін

КИЇВ 2024

Зміст

Вступ.....	4
Розділ 1. Теоретичні засади публічної дипломатії.....	6
1.1 Поняття та сутність публічної дипломатії.....	6
1.2 Історія розвитку публічної дипломатії	21
Розділ 2. Становлення та розвиток публічної дипломатії України.....	34
2.1 Перші кроки у розвитку публічної дипломатії України (1991 - 1999).....	34
2.2 Публічна дипломатія в контексті революції Гідності та російської агресії...	43
Розділ 3. Сучасний стан публічної дипломатії України.....	48
3.1.Участь України в міжнародних проектах з публічної дипломатії.....	48
3.2.Кейси ефективної публічної дипломатії України, на прикладі Лівану та Кенії...	55
Висновки.....	64
Список використаних джерел.....	66
Додатки.....	72

Вступ

Актуальність дослідження полягає в тому, що публічна дипломатія відіграла життєво важливу роль в успіху України у забезпеченні міжнародної військової, гуманітарної та фінансової підтримки проти російської агресії. Дослідження в цій сфері допомагає визначити стратегію, що застосовуються, та потенційні шляхи для подальшого вдосконалення. Публічна дипломатія - це поняття, яке стосується засобів, за допомогою яких уряди, приватні групи та окремі особи змінюють ставлення та думки інших народів та урядів з метою просувати свої інтереси та цінності. Публічна дипломатія - це форма дипломатії, яка має на меті взаємодіяти з іноземною громадськістю безпосередньо, а не через традиційні дипломатичні канали. Публічна дипломатія охоплює низку видів діяльності, включаючи культурну дипломатію, освітні обміни, взаємодію зі ЗМІ та зв'язки з громадськістю.

Мета дослідження полягає в необхідності проаналізувати еволюцію стратегій публічної дипломатії України у відповідь на російське вторгнення та оцінити ефективність публічної дипломатії України у забезпеченні міжнародної підтримки, дослідити роль соціальних мереж у публічній дипломатії України під час війни та її вплив на світову громадську думку.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- 1) дослідити поняття та сутність публічної дипломатії,
- 2) розглянути історію публічної дипломатії,
- 3) охарактеризувати становлення та розвиток публічної дипломатії України,
- 4) дослідити сучасний стан публічної дипломатії в Україні.

Об'єкт дослідження полягає в тому, що публічна дипломатія України може розглядатися як стратегія України, спрямована на безпосереднє спілкування з іноземною громадськістю. Публічна дипломатія України може мати форму прес-конференцій та заяв політиків. Публічна дипломатія України є важливим інструментом просування національних інтересів України. Вона дозволяє Україні

формувати імідж України у світі, впливати на думки та поведінку іноземних аудиторій, створювати умови для розвитку взаємовигідних відносин з іншими державами. Публічна дипломатія України включає широкий спектр заходів, таких як 1) інформаційна політика ; 2) освітня дипломатія; 3) культурна дипломатія ; 4) наукова дипломатія ; 5) спортивна дипломатія ; 6) екологічна дипломатія ; 7) економічна дипломатія. Соціальні мережі, веб-сайти та інші цифрові платформи використовуються для спілкування з іноземною громадськістю безпосередньо та в режимі реального часу.

Ключовими словами в дослідженні є публічна дипломатія, історія публічної дипломатії, еволюція публічної дипломатії України

Предметом дослідження є теоретичні засади публічної дипломатії (поняття та сутність публічної дипломатії, історія розвитку публічної дипломатії), сучасний стан публічної дипломатії України, перспективи розвитку публічної дипломатії України, стратегія публічної дипломатії України.

До характеристики джерельної бази роботи та стану дослідженості проблеми відносяться наукові статті, нормативні документи

Методи дослідження, застосовані в роботі це: 1) історичний метод (дослідження минулих подій), 2) порівняльний метод (порівняння еволюції публічної дипломатії України)

Результати дослідження пройшли на Апробація результатів – 1) XXIV Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «ПОЛІТ. Сучасні проблеми науки», тема: “ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ: СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА СУЧАСНИЙ СТАН”, 2) XV МІЖНАРОДНА Науково-практична конференція «НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ В ГЛОБАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ», тема: “Економічна дипломатія України в контексті євроінтеграції”

Структурно робота складається з 3 розділів, 6 підрозділів, висновку, списку використаних джерел, 60 сторінок

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

1.1 Поняття та сутність публічної дипломатії

У світі міжнародних відносин публічна дипломатія - це вплив на погляди інших людей [18]. Уряди, а також звичайні люди та організації використовують її для поширення своїх ідей та цілей. Цим вона відрізняється від традиційної дипломатії, яка зосереджена на переговорах між урядами. Публічна дипломатія використовує різні інструменти, такі як культурні обміни, освітні програми та робота зі ЗМІ. Це довгострокова стратегія для наведення мостів і зміцнення позитивних відносин з людьми за кордоном..

Публічну дипломатію можна розглядати як форму публічного лобіювання, коли дипломати представляють та інтерпретують позицію своєї країни на публіці за допомогою виступів у ЗМІ та інших форм комунікацій[18]. Публічна дипломатія також тісно пов'язана з культурною дипломатією, оскільки культурні обміни та інші форми культурної взаємодії відіграють ключову роль у публічній дипломатії. Концепція публічної дипломатії була сформована під впливом низки факторів, включаючи еволюцію комунікаційних технологій, зростання ролі недержавних акторів у міжнародних відносинах, а також зростаюче значення ідеологічних та поведінкових чинників у міжнародних відносинах. Публічна дипломатія розглядається як спосіб вирішення проблем шляхом сприяння взаєморозумінню та побудови відносин з іноземною громадськістю, вона тісно пов'язана з культурною дипломатією та зв'язками з громадськістю і розвивається у відповідь на зміну міжнародних обставин та комунікаційних технологій.

Публічна дипломатія має справу з впливом громадської думки на формування та реалізацію зовнішньої політики. Вона виходить за рамки традиційної дипломатії, включаючи формування громадської думки в інших країнах, взаємодію між приватними групами через кордони та спілкування між дипломатами та іноземними

кореспондентами. Публічна дипломатія передбачає багатогранний підхід, який включає такі види діяльності, як культурні обміни, освітні програми, взаємодію зі ЗМІ та ініціативи у сфері зв'язків з громадськістю. Публічна дипломатія охоплює широкий спектр інструментів і стратегій для безпосередньої взаємодії з іноземною громадськістю. Публічна дипломатія наголошує на двосторонніх комунікативних потоках, таких як культурні та освітні обміни, з метою сприяння діалогу та взаєморозумінню між народами. Вона передбачає взаємодію з неурядовими особами та організаціями з метою впливу на громадську думку та на зовнішньополітичні рішення. Публічна дипломатія спрямована на побудову гнучких і симетричних відносин, які можуть принести користь обом сторонам.

Публічна дипломатія включає в себе зусилля з публічного лобювання, коли дипломати представляють позицію своєї країни на публіці через виступи в ЗМІ. Публічна дипломатія - це цілеспрямована комунікація, спрямована на переконання та вплив на громадську думку, що іноді перетинається з поняттям пропаганди. Публічна дипломатія слугує не лише зовнішньополітичним цілям, але й виконує роль культурної дипломатії. Вона сприяє взаєморозумінню, комунікації та обміну культурними цінностями задля зміцнення відносин між країнами. Публічна дипломатія еволюціонувала з часом, адаптуючись до мінливих міжнародних обставин і комунікаційних технологій. Зараз вона включає в себе діяльність, що виходить за рамки традиційної дипломатії, взаємодію з недержавними суб'єктами, наднаціональними організаціями та новими медіа-платформами для просування дипломатичних цілей [51].

Ініціативи у сфері зв'язків з громадськістю, такі як конференції, семінари та воркшопи, використовуються для взаємодії з іноземною громадськістю, сприяння діалогу і взаєморозумінню. Ці ініціативи також можуть бути використані для побудови відносин з ключовими зацікавленими сторонами, такими як бізнес-лідери, політики та лідери громадської думки. Соціальні мережі, веб-сайти та інші цифрові платформи використовуються для спілкування з іноземною громадськістю безпосередньо та в режимі реального часу. Сьогодні вони використовуються для поширення інформації, ведення діалогу та побудови відносин з іноземною

громадськістю. Культурна дипломатія, яка передбачає просування культури, мистецтва та спадщини країни, може бути використана для побудови відносин і сприяння взаєморозумінню між народами. Вона також може бути використана для просування позитивного іміджу країни та її цінностей. Інструмент партнерства - це інструмент, який використовується Європейським Союзом для розвитку відносин і побудови партнерств з третіми країнами. Він може бути використаний для підтримки ініціатив публічної дипломатії та сприяння діалогу і взаєморозумінню між країнами. Публічна дипломатія виступає захисником прав людини, демократії та інших універсальних цінностей. Безпосередньо взаємодіючи з іноземною громадськістю, вона підвищує обізнаність про ці цінності та заохочує до їх прийняття, сприяючи встановленню більш справедливого та рівноправного світового порядку. Крім того, вона може сприяти толерантності та інклюзивності, сприяючи мирному співіснуванню та взаємній повазі. Публічна дипломатія відіграє вирішальну роль у формуванні громадської думки щодо міжнародних питань. Безпосередньо взаємодіючи з іноземними громадянами, уряди можуть пояснити свою політику, вирішити проблеми та заручитися підтримкою своїх ініціатив. Цей двосторонній діалог має важливе значення для досягнення консенсусу та співпраці у вирішенні найважливіших глобальних проблем. У сучасному світі "м'яка сила" набуває все більшого значення для міжнародного впливу. Публічна дипломатія відіграє центральну роль у формуванні іміджу країни за кордоном, демонструючи її культуру, цінності та досягнення. Це приваблює інших до її способу мислення та сприяє позитивному сприйняттю, посилюючи її дипломатичні важелі та здатність досягати поставлених цілей. Публічна дипломатія стикається з такими викликами, як культурна чутливість, вимірювання впливу та конкуренція за увагу. Однак, застосовуючи креативні та цілеспрямовані стратегії, адаптуючись до мінливого ландшафту та будуючи міцні партнерства, публічна дипломатія може ефективно вирішувати ці виклики і продовжувати відігравати життєво важливу роль у формуванні більш мирного, процвітаючого та взаємопов'язаного світу. Публічна дипломатія - це не просто можливість, а необхідність у сучасному складному світі. Її потенціал для розбудови довіри, взаєморозуміння та співпраці робить її важливим

інструментом навігації в міжнародних відносинах та сприяння кращому майбутньому для всіх. Публічна дипломатія має на меті впливати на сприйняття іноземною громадськістю країни, її політики та цінностей. Цього можна досягти за допомогою програм культурного обміну, освітніх ініціатив, роботи зі ЗМІ та соціальних мереж. Просуваючи позитивний імідж і протидіючи негативним нарративам, публічна дипломатія може здобути підтримку зовнішньополітичних ініціатив і побудувати довіру з ключовими зацікавленими сторонами.

[дод. 1]

Публічна дипломатія сприяє налагодженню зв'язків з недержавними суб'єктами, такими як організації громадянського суспільства, бізнес та релігійні групи. Ці відносини можуть забезпечити цінне розуміння місцевого контексту, сприяти діалогу та створенню коаліцій на підтримку спільних цілей. Це може мати вирішальне значення для таких ініціатив, як просування прав людини, захист довкілля чи економічне співробітництво. В епоху інформаційної війни публічна дипломатія відіграє життєво важливу роль у боротьбі з дезінформацією та пропагандою, які підривають цілі зовнішньої політики. Надаючи точну і достовірну інформацію через різні канали, публічна дипломатія може розбудовувати довіру і викривати шкідливі нарративи, сприяючи прозорості та підзвітності. Публічна дипломатія сприяє взаєморозумінню та культурному обміну, що може прокласти шлях до співпраці у вирішенні глобальних проблем, таких як зміна клімату, пандемії та тероризм.

Сприяючи діалогу та будуючи мости між різними культурами, публічна дипломатія може створити більш сприятливе середовище для спільного вирішення складних питань. Публічна дипломатія може інформувати та залучати внутрішню аудиторію до питань зовнішньої політики, забезпечуючи громадську підтримку та розуміння дипломатичних ініціатив. Це може мати вирішальне значення для забезпечення ресурсів і формування політичної волі для постійної участі в міжнародних справах. Публічна дипломатія, широка і складна сфера, протягом своєї еволюції зазнала численних визначень та інтерпретацій. Публічна дипломатія часто розглядається як "пропаганда", спрямована на вплив на іноземне населення під час війни[6].

Публічна дипломатія – це наголос на просуванні національних інтересів та протидії наративам конкурентів. Публічна дипломатія наголошує на двосторонній комунікації та побудові зв'язків. Публічна дипломатія використовує культурні елементи, цінності та привабливість для формування позитивного сприйняття [3]. Публічна дипломатія включає приватних осіб, бізнес та неурядові організації поряд з традиційними дипломатичними установами. Публічна дипломатія розглядається як інструмент для непрямого досягнення зовнішньополітичних цілей. Публічна дипломатія зосереджується на ефективних комунікаційних стратегіях для досягнення цільових аудиторій [18]. Публічна дипломатія підкреслює роль культурної взаємодії у побудові взаєморозуміння та відносин.

Публічна дипломатія спрямована на іноземну громадськість, взаємодіючи безпосередньо з окремими особами, організаціями громадянського суспільства та недержавними суб'єктами поза офіційними урядовими каналами. Публічна дипломатія спрямована на розбудову розуміння, довіри та впливу серед іноземної громадськості, формуючи сприйняття та сприяючи розвитку відносин. Публічна дипломатія використовує інструменти "м'якої сили", такі як культурний обмін, освітні програми, робота зі ЗМІ та залучення соціальних мереж. Публічна дипломатія часто менш формальна, використовує відкриту комунікацію та діалог. Публічна дипломатія спрямована на проведення культурних фестивалів, спонсорювання програм обміну студентами, використання впливових осіб у соціальних мережах. Публічна дипломатія - це не пропаганда, хоча вона може використовувати деякі

комунікаційні стратегії. Межі між публічною та традиційною дипломатією іноді можуть розмиватися, особливо в сучасному складному світі. Публічна дипломатія може бути використана для доповнення та посилення інших форм дипломатії, створюючи більш цілісний підхід до міжнародних відносин. Публічна дипломатія з'єднує країни та культури поза традиційними урядовими каналами, безпосередньо взаємодіючи з населенням, а не з урядовцями, публічна дипломатія сприяє двосторонньому спілкуванню, заохочуючи обмін ідеями та поглядами [4]. Публічна дипломатія використовує культурні елементи, цінності та привабливість для формування позитивного сприйняття та впливу на сприйняття, на противагу тому, щоб покладатися виключно на примус або економічні важелі. Мета публічної дипломатії: 1) налагодження культурних мостів шляхом виховання поваги до спільних цінностей та різноманітних точок зору. 2) боротьба з дезінформацією та пропагандою, поширення достовірної інформації про країну та її політику. 3) мобілізація підтримки міжнародного співробітництва та зовнішньополітичних ініціатив. 4) співпраця з недержавними суб'єктами, такими як недержавні організації, бізнес та приватні особи, для досягнення спільних цілей. 5) створення позитивного іміджу та зміцнення довіри для просування національних інтересів. Щодо акторів публічної дипломатії :1) міністерства закордонних справ - формулюють та впроваджують стратегії публічної дипломатії, координують діяльність між різними державними установами та розподіляють ресурси, 2) посольства - слугують ключовими точками контакту з іноземними громадянами, організовують культурні заходи та керують зусиллями з громадської комунікації. 3) культурні центри - сприяють культурному обміну, пропонують мовні програми та приймають митців і виконавців для демонстрації національної культури. Щодо недержавних акторів публічної дипломатії: 1) неурядові організації - виступають на захист конкретних справ, просувають права людини та реалізують проекти розвитку, безпосередньо взаємодіючи з місцевими громадами. 2) бізнес – асоціації - беруть участь у міжнародній торгівлі та інвестиціях, спонсорують культурні заходи та просувають відповідальне ведення бізнесу, формуючи уявлення про свої країни. 3) засоби масової інформації - поширюють інформацію, впливають на громадську думку та сприяють

діалогу за допомогою новин, документальних фільмів та іншого медіа-контенту. 4) навчальні заклади - сприяють міжнародному обміну студентами, співпрацюють у дослідницьких проектах та сприяють інтелектуальному обміну через кордони. 5) релігійні установи - сприяють міжконфесійному діалогу, надають гуманітарну допомогу та сприяють вирішенню конфліктів. 5) приватні особи – через активність у соціальних мережах, ініціативи культурних обмінів та волонтерство люди можуть безпосередньо долучатися до зусиль публічної дипломатії. Перевагами різноманітних учасників можна назвати : 1) Широке охоплення, тобто співпраця з державними установами дає змогу отримати більш різноманітні перспективи, глибші зв'язки з місцевими громадами та ширше залучення громадськості. 2) підвищення довіри, тобто співпраця з недержавними акторами, яким довіряють, може надати зусиллям публічної дипломатії авторитетності та автентичності. 3) спеціалізований досвід, тобто різні суб'єкти приносять унікальні навички та ресурси, збагачуючи ініціативи публічної дипломатії. Публічна дипломатія охоплює широкий спектр методів та інструментів, що використовуються урядами, організаціями та навіть окремими особами для побудови відносин та порозуміння з людьми в інших країнах. Ці методи можна умовно поділити на п'ять основних напрямків: 1) Слухання - передбачає активний пошук і розуміння поглядів, цінностей і проблем іноземної аудиторії. Це можна зробити за допомогою опитувань, фокус-груп, прослуховування соціальних мереж та інших методів. 2) Адвокація - донесення політики, позицій та цінностей країни чи організації у чіткій та переконливій формі. Це можна зробити за допомогою виступів, прес-релізів, постів у соціальних мережах та інших каналів комунікації. 3) Культурна дипломатія - передбачає обмін культурою та мистецтвом країни або організації з іноземною аудиторією. Це можна зробити через програми культурного обміну, освітні ініціативи та мистецькі перформанси. 4) Дипломатія обміну - передбачає об'єднання людей з різних країн для побудови відносин і взаєморозуміння. Це можна зробити за допомогою програм обміну студентами, програм професійного обміну та інших типів програм обміну. 5) Міжнародне мовлення - передбачає передачу новин, інформації та розважальних програм для іноземної аудиторії. Це можна робити за допомогою традиційних засобів мовлення,

таких як радіо і телебачення, а також за допомогою цифрових платформ. Конкретними прикладами методів публічної дипломатії в дії є : 1) Програма ім. Фулбрайта Державного департаменту США - це програма обміну, яка відправляє американських студентів, науковців і митців за кордон і привозить іноземних студентів, науковців і митців до Сполучених Штатів. 2) Британська Рада - організація культурної дипломатії, яка просуває британську культуру та мову в усьому світі. 3) Аль-Джазіра - міжнародна телевізійна мережа новин та поточних подій, що базується в Катарі та веде мовлення багатьма мовами. Ефективність публічної дипломатії залежить від низки факторів, серед яких чіткість послання, довіра до месенджера та культурний контекст, в якому це послання доноситься. Важливо пам'ятати, що публічна дипломатія - це довготривалий процес, який вимагає постійних зусиль і відданості. Публічна дипломатія- будь-яка діяльність, що фінансується урядом і спрямована на безпосереднє спілкування з іноземною громадськістю. Публічна дипломатія включає всі офіційні зусилля, спрямовані на те, щоб переконати цільові сектори іноземної громадської думки підтримувати або терпимо ставитися до стратегічних цілей уряду. Методи включають заяви осіб, які приймають рішення, цілеспрямовані кампанії, що проводяться урядовими організаціями, які займаються публічною дипломатією, а також зусилля, спрямовані на те, щоб переконати міжнародні засоби масової інформації висвітлювати офіційну політику в сприятливому для іноземної аудиторії світлі. Існує два основних види публічної дипломатії. Перший - це брендинг, або культурна комунікація, за допомогою якої уряд намагається покращити свій імідж, не шукаючи підтримки для досягнення якоїсь безпосередньої політичної мети.

Держави використовують стратегії брендингу для створення кращого іміджу у світі. В ідеалі, брендинг створює загальну добру волю і сприяє співпраці з різних питань. Він також допомагає підтримувати довгострокові союзницькі відносини і підривати ворожу пропаганду. Наприклад, під час холодної війни США використовували публічну дипломатію, щоб переконати європейську аудиторію в тому, що основи демократичного правління і капіталістичного підприємництва є кращими за радянські альтернативи. "Голос Америки" мовив безпосередньо на

країни Варшавського договору Східній Європі, щоб розвіяти міфи про Захід. У той же час Державний департамент США будував і підтримував читальні зали в країнах-союзниках, наповнені книжками про американську історію та культуру. У відомстві сподівалися, що ознайомлення з американськими принципами та ідеями зміцнить широку підтримку політики США. Другий тип публічної дипломатії включає в себе різні стратегії, спрямовані на досягнення швидких результатів - категорія, яку іноді називають політичною адвокацією. У той час як брендинг має на меті вплинути на довгострокове сприйняття, кампанії з політичної адвокації використовують публічну дипломатію для того, щоб заручитися підтримкою іноземної громадськості для досягнення нагальних політичних цілей. Іноземну громадськість можна заохочувати підтримувати або виступати проти лідерів інших держав. Іноді державам потрібно швидко переконати іноземну аудиторію підтримати дороговартісну стратегію військового альянсу. Іноземні лідери можуть хотіти співпрацювати з планами альянсу, але побоюватися внутрішніх репресій за згоду на непопулярні дії. За таких умов публічна дипломатія може допомогти цим лідерам співпрацювати, зменшуючи загрозу негативної реакції на батьківщині. Скептично налаштовані коментатори припускають, що публічна дипломатія - це просто евфемізм для пропаганди. Науковці іноді використовують ці терміни як взаємозамінні, оскільки на практиці важко відрізнити одне від іншого. Професійні дипломати, однак, відштовхуються від такої пропозиції через негативні конотації, пов'язані з пропагандою. Однак різниця між ними може бути незначною. Саме тому публічні дипломати активно працюють над тим, щоб уникнути сприйняття їх як простих постачальників пропаганди. Публічна дипломатія - це підгалузь політології та міжнародних відносин, що вивчає процес і практику, за допомогою яких національні держави та інші міжнародні актори залучають глобальну громадськість для служіння своїм інтересам. Вона розвинулася під час холодної війни як наслідок зростання ролі засобів масової інформації та громадської думки в управлінні зовнішньою політикою. Сполучені Штати в умовах біполярної ідеологічної боротьби з Радянським Союзом визнали, що здобуття громадської підтримки політичних цілей серед іноземного населення часом краще відбувається через пряму взаємодію, ніж через традиційні, часто закриті, контакти

між урядами. Публічна дипломатія все ще не є визначеною академічною галуззю з базовою теорією, хоча її близькість до основоположника "м'якої сили" Джозефа Ная ставить її ближче до неоліберальної школи, яка наголошує на багатосторонніх плюралістичних підходах у міжнародних відносинах. Цей термін є нормативною заміною більш принизливого терміну "пропаганда", централізує роль цивільних осіб у міжнародних відносинах, щоб підняти залучення громадськості над рівнем маніпуляцій, пов'язаних з урядовою або корпоративною пропагандою. Побудова взаєморозуміння між залученими суб'єктами є цінністю, яка зазвичай асоціюється з результатами публічної дипломатії, що мають обмінний або культурний характер, а також з інформаційною діяльністю, яка надає пріоритет зовнішньополітичним цілям і національним інтересам конкретної держави. У середині ХХ століття акцент публічної дипломатії був менш науковим і більш практичним - впливати на іноземну громадську думку в конкурентній боротьбі з національними державами-суперниками. У період після закінчення холодної війни Сполучені Штати, зокрема, сприяли поширенню ринкової демократії в нових індустріальних країнах Сходу. М'яка сила, негативна і позитивна привабливість, що випливає з культури і поведінки міжнародного актора, стала улюбленим терміном, пов'язаним з публічною дипломатією. Після 11 вересня на тлі глобальної війни з тероризмом під проводом США та двох активних інтервенцій в Афганістані та Іраку, домінуючими стали меседжі та аргументація власного порядку денного для завоювання сердець і умів мусульманської більшості населення. Публічна дипломатія використовувалася в односторонніх комунікаційних кампаніях, таких як "Ініціатива спільних цінностей" Державного департаменту США, яка дала зворотний ефект, коли аудиторія цільової країни відкинула вбудовані повідомлення як корисливу пропаганду. У ХХІ столітті глобальне громадянське суспільство та його вороги перебувають на рівні будь-якого дипломата чи міністра культури в питаннях публічної дипломатії. Наративна конкуренція в епоху цифрових і мережевих технологій є набагато глибшою, ширшою і ворожішою, тоді як провідні ЗМІ, які раніше визначали, як і про що ми думаємо, більше не домінують над національними та міжнародними наративами.

Міждержавна конкуренція змінилася на конкуренцію з боку недержавних

акторів, які використовують соціальні медіа як форму інформаційної війни та війни за вплив у міжнародних відносинах. Оскільки різні науковці та практики продовжують визнавати підходи публічної дипломатії, дослідницький порядок денний залишатиметься орієнтованим на конкретні випадки, корпоративно-центричним (з домішками зв'язків з громадськістю), менш теоретичним і більш глобальним, ніж його англо-американське коріння. Дипломатія у своєму багатозначному значенні являє собою формулювання та реалізацію зовнішньої політики, техніку зовнішньої політики, міжнародні переговори та професійну діяльність, яку виконують дипломати. Дипломатію можна просто визначити як основний метод, за допомогою якого реалізується зовнішня політика, і як звичайний засіб комунікації в міжнародних відносинах. Зовнішня політика - це формулювання і напрямок, а дипломатія - це комунікація і реалізація. Вона є мастилом для механізму зовнішньої політики. Дипломатія відповідає за управління відносинами між країнами, а також між країнами та іншими суб'єктами за допомогою консультацій, розробки та реалізації зовнішньої політики, координації та забезпечення конкретних і широких інтересів. Дипломатична діяльність спрямована на просування національних інтересів за допомогою методів переконання. У двох найпоширеніших визначеннях Сігнітцер і Кумбс (1992) вони розуміють публічну дипломатію як спосіб, за допомогою якого уряд і приватні особи та групи можуть прямо чи опосередковано впливати на громадську думку і позиції, які безпосередньо впливають на зовнішньополітичні рішення іншого уряду.

У їхньому розумінні публічна дипломатія розширює сферу традиційної дипломатичної діяльності: зі сфери "високої політики" на різноманітні питання та аспекти повсякденного життя і з "закритої" сфери урядів та дипломатів на нових акторів та цільові групи, тобто різних осіб, групи та інституції, які долучаються до міжнародної та міжкультурної комунікаційної діяльності та мають вплив на політичні відносини між країнами. Аналогічно, Манхейм (1994) приходить до висновку, що метою публічної дипломатії є роз'яснення і виступ на користь урядової політики та представлення нації перед іноземною громадськістю. Він визначає стратегічну публічну дипломатію як дипломатичну діяльність "уряд - народ" (уряд -

громадськість), яка включає в себе зусилля уряду впливати на громадську та елітарну думку в іншій країні, а через це і на зовнішньополітичну діяльність цільової країни. Публічна дипломатія повинна відрізнятись від традиційної дипломатії тим, що вона включає в себе взаємодію не тільки з урядами, але особливо з неурядовими особами та організаціями. Як зазначає Туч (1990), публічна дипломатія передбачає відкритий процес комунікації, який ґрунтується на принципі публічності і намагається говорити з громадськістю, на відміну від традиційної дипломатії, характеристиками якої є секретність і ексклюзивність. Жільбоа (2001) описує публічну дипломатію в сенсі змісту як діяльність у сфері інформування, освіти та культури, спрямовану на іноземні країни з метою впливу на іноземні уряди через вплив на їхніх громадян. Більшість авторів у цій галузі сходяться на думці щодо бажаних наслідків різноманітних заходів публічної дипломатії: зробити так, щоб передані повідомлення були "почуті", прийняті і зрозумілі, створити і зміцнити в цільовій аудиторії позитивне ставлення до політики, що комунікується, і тим самим зміцнити впізнаваність, позитивний імідж, репутацію і міжнародну позицію країни, яка є об'єктом комунікації. Таємна дипломатія фактично переросла в так звану відкриту, демократичну дипломатію, яку запровадив у міжнародну систему після Першої світової війни американський президент Вудро Вільсон: "Відкриті мирні переговори з відкритою участю, після яких більше не буде таємних міжнародних угод і дипломатія завжди діятиме щиро і на очах у широкої громадськості".. В основі такої концепції лежала базова модель демократичної дипломатії, яка виходила з того, що дипломат (як державний службовець) підпорядковується міністру закордонних справ, міністр закордонних справ (як член уряду) відповідальний перед парламентською більшістю і залежить від неї, тоді як парламент представляє волю суверенного народу. Фактично, вимога відкритої дипломатії спочатку означала вимогу інформування громадськості про переговори (за винятком рідкісних випадків) і про те, що міжнародні угоди, укладені в результаті цих переговорів, підлягають оприлюдненню[7]. При цьому, з одного боку, ми маємо допустиму таємність або дискретність переговорів, необхідну для їх функціональності, а з іншого - відкритість дипломатичної діяльності, а точніше доступність інформації про дипломатичну

діяльність (публікація результатів переговорів, підсумків переговорів, прес-конференцій тощо) як умову демократичного контролю громадськості за зовнішньою політикою та її верифікацію в сенсі парламентських дебатів та ратифікації міжнародних договорів. Таким чином, в принципі, базовою основою для різноманітної дипломатичної діяльності, в тому числі публічної, сьогодні є парламентсько-демократичні політичні системи, і тому ми можемо говорити не про таємну чи "прозору" дипломатію, а про дипломатію, яка врівноважує дискретність і публічність своєї діяльності з належною мірою. Публічну дипломатію часто представляють як протилежність таємній дипломатії з точки зору прозорості та відкритості.

Публічна дипломатія:

- 1) Спрямована на пряму взаємодію з іноземною громадськістю через культурний обмін, інформаційні програми та діалог;
- 2) Публічна дипломатія наголошує на обміні інформацією та побудові взаєморозуміння;
- 3) Публічна дипломатія фокусується на широкій громадськості та лідерах думок в інших країнах;
- 4) Публічна дипломатія спрямована на побудову довіри, вплив на громадську думку та формування сприйняття політики і культури країни.

Фактом є те, що публічна дипломатія не зводиться лише до інформування в сенсі передачі об'єктивної, "нейтральної" інформації, а, скоріше, фундаментально визначається саме її "інтенціональністю", або наміром переконати. Публічна дипломатія і пропаганда на перший погляд можуть здатися двома сторонами однієї медалі. Обидві передбачають комунікацію, спрямовану на вплив на іноземну аудиторію, часто використовуючи схожі інструменти, такі як культурний обмін,

робота зі ЗМІ та діалог. У своїй основі публічна дипломатія прагне до відкритості та прозорості. Обмін точною інформацією та участь у справжній двосторонній комунікації є основоположними. На противагу цьому, пропаганда часто діє в тіні, покладаючись на вибірккову інформацію і контрольовані повідомлення для створення певної картини. Точність фактів відходить на другий план у просуванні бажаного нарративу, навіть якщо для цього доводиться вдаватися до викривлень, напівправди або навіть вигадок. Публічна дипломатія має на меті представити збалансовану та нюансовану перспективу, визнаючи різні точки зору навіть на чутливі теми. Вона намагається будувати порозуміння і мости, сприяючи шанобливому діалогу. Пропаганда, навпаки, застосовує упереджений підхід, орієнтований на певний порядок денний.

Її головна мета - маніпулювати думками та емоціями, часто вдаючись до демонізації, особистих нападів і неетичних тактик для досягнення своїх цілей. Публічна дипломатія прагне розвивати довгострокові відносини з різноманітними аудиторіями в інших країнах. Вона охоплює не лише уряди, але й широку громадськість, лідерів думок та зацікавлені сторони в громадах. Її успіх залежить від розбудови довіри та взаєморозуміння. Пропаганда, натомість, часто має вузький фокус і спрямована на конкретні групи за допомогою маніпулятивних повідомлень, покликаних викликати негайну, бажану реакцію. Оцінка того, чи є конкретні комунікаційні зусилля публічною дипломатією чи пропагандою, зрештою, залежить від контексту і намірів. Прозорість, точність та етичність комунікації є ключовими показниками. Незважаючи на те, що можуть існувати випадкові збіги і розмиті межі, розуміння цих фундаментальних відмінностей дає людям можливість критично аналізувати інформацію і відрізнити справжню залученість від маніпулятивних зусиль. Публічна дипломатія і пропаганда мають спільну мету - впливати на іноземну аудиторію, але їхні методи та етичні міркування суттєво відрізняються. Усвідомлення цих відмінностей має вирішальне значення для того, щоб орієнтуватися в складному світі міжнародної комунікації та розпізнавати справжні наміри, що стоять за різними повідомленнями. Публічна дипломатія всередині країни формує важливий внутрішній консенсус, необхідний для сталої міжнародної взаємодії. Інформуючи та

залучаючи громадян до зовнішньополітичних ініціатив, публічна дипломатія генерує розуміння та підтримку, полегшуючи розподіл ресурсів та сприяючи формуванню відчуття спільної мети. Інтернет руйнує географічні кордони, роблячи інформацію миттєво доступною як для внутрішньої, так і для зовнішньої аудиторії. Повідомлення, створені для міжнародного споживання, часто досягають і внутрішньої аудиторії, ефективна публічна дипломатія вимагає цілісного підходу, враховуючи як внутрішнє, так і зовнішнє сприйняття. Зовнішня політика, як і міцний будинок, потребує міцного фундаменту громадської підтримки. Публічна дипломатія всередині країни навчає і залучає громадян до обговорення міжнародних питань, сприяючи порозумінню і досягненню згоди щодо розподілу необхідних ресурсів і досягнення спільної мети. Без внутрішньої підтримки складні торговельні угоди або міжнародні інтервенції перетворюються на важкі битви.

Таким чином, публічну дипломатію можна розглядати як процес, за допомогою якого країна чи організація прагне побудувати довіру та взаєморозуміння шляхом взаємодії з широкою іноземною громадськістю, що виходить за рамки традиційних урядових відносин, на яких зосереджуються дипломатичні зусилля. Публічна дипломатія включає в себе фінансовані урядом програми, спрямовані на інформування або вплив на громадську думку в інших країнах за допомогою різних засобів, таких як публікації, культурні обміни, радіо та телебачення, з метою впливу на політику та дії інших урядів. Публічна дипломатія зосереджена на безпосередньому спілкуванні з іноземною громадськістю з метою встановлення відносин і впливу на сприйняття, думки та ставлення.

1.2 Історія публічної дипломатії

Ще в Античності такі імперії, як Рим, усвідомили силу впливу на іноземне населення. Вони стратегічно використовували програми культурного обміну, проекти громадських робіт і демонстрацію військової могутності для створення бажаного іміджу на світовій арені. Публічна дипломатія, передбачає використання комунікаційних інструментів і стратегій для взаємодії з іноземною громадськістю та просування національних інтересів і цінностей. Однак концепція публічної дипломатії має глибоке історичне коріння, що сягає давніх часів, коли дипломати використовували різні форми публічної комунікації для взаємодії з іноземною аудиторією. У ранньомодерній Європі дипломати використовували пресу, публічні церемонії та відверто полемічні публікації для спілкування з іноземною аудиторією, часто в контрольованій та показній манері.

Подібним чином у стародавніх цивілізаціях, таких як Месопотамія, Єгипет, Ассирія, Персія, Китай та Індія, дипломати брали участь у обмежених формах дипломатичної взаємодії з містами-державами та розробляли складні системи зв'язку для полегшення обміну посланцями та повідомленнями між державами та племенами. У Перській імперії, наприклад, була високорозвинена система обміну повідомленнями, яка спочатку була розроблена для військових цілей, але пізніше була використана для дипломатичного спілкування. У давньокитайській дипломатії перші записи відносяться до I тисячоліття до нашої ери, а до VIII століття до н.е. Китайські класики документують практичні переваги цієї традиції, яка добре підходила для ворогуючих китайських королівств того часу. У Стародавньому Римі дипломатія була центральним аспектом міжнародних відносин, і дипломати брали участь у різних формах публічного спілкування, щоб просувати свої інтереси та цінності. Так само в італійському Відродженні дипломатія була усталеною практикою, і посольства, засновані в Італії раннього Відродження, часто називають джерелом сучасної дипломатії. Публічна дипломатія має довгу історію, яка сягає глибокої давнини. У стародавніх цивілізаціях публічна дипломатія використовувалася для спілкування з іншими націями та встановлення відносин.

Наприклад, у Стародавньому Єгипті Амарнські листи показали, що Греція не була батьківщиною дипломатії, а скоріше спадкоємицею дуже давньої спадщини, якій до часу Олександра Македонського вже понад 2000 років.

У Стародавній Греції дипломатія була напрочуд відкритою та публічною, а посланникам були потрібні відточені ораторські навички, щоб змагатися на агорі. У доісламській Аравії поети ворогуючих племен боролися за допомогою свого мовного дару на публічному ринку, тоді як у королівствах Західної Африки були гірот і джедаї, які зберігали усну історію про вождя та його родовід за допомогою музики та пісень. Історично склалося так, що культурна дипломатія означала політику країни щодо сприяння експорту зразків своєї культури, з давніми прикладами, включаючи грецькі міста-держави, які надсилали п'єси та артистів до інших міст для просування своєї культури. Публічна дипломатія також використовувалася для формування позитивної думки в суспільстві. Наприклад, у Стародавній Греції, Римській імперії та багатьох інших країнах існували різні методи та прийоми формування позитивної думки в суспільстві, включаючи використання спеціально найнятих людей, таких як торговці, мандрівники та вчені, для збору інформації про інші нації та їхні звичаї. У міжнародних відносинах публічна дипломатія, загалом кажучи, – це будь-яка з різноманітних заходів, що фінансуються урядом, спрямованих на пряме спілкування з іноземною громадськістю для встановлення позитивних відносин. Він охоплює виміри міжнародних відносин за межами традиційної дипломатії, включаючи формування урядами громадської думки в інших країнах, взаємодію приватних груп та інтересів однієї країни з іншою, звітність про зовнішні справи та її вплив на політику, спілкування між тими, чиї. Публічна дипломатія має довгу історію, яка сягає давніх часів. Під час холодної війни публічна дипломатія відіграла вирішальну роль в ідеологічній та інформаційній конкуренції між Сполученими Штатами та Радянським Союзом, а також у впливі на країни, що розвиваються. Концепція публічної дипломатії розвивалася в цей період, наголошуючи на двосторонній комунікації та спільних цілях. Сполучені Штати використовували публічну дипломатію для боротьби з поширенням комунізму, просуваючи демократію та індивідуальні свободи. Знакові події часів Холодної війни, такі як Берлінський

повітряний міст та використання допомоги як дипломатичного інструменту, продемонстрували важливість публічної дипломатії у формуванні міжнародних відносин. Крім того, такі ініціативи, як дипломатія пінг-понгу та падіння Берлінської стіни, символізували силу взаємодії між людьми у розморожуванні дипломатичної напруженості та сприянні культурному обміну. Загалом, публічна дипломатія за часів Холодної війни відіграла важливу роль у формуванні зовнішньої політики, публічна дипломатія впливала на громадську думку та просувала демократичні цінності в умовах ідеологічного суперництва. Під час війни у В'єтнамі публічна дипломатія відіграла значну роль у формуванні сприйняття, сприянні культурному обміну та розбудові взаєморозуміння між Сполученими Штатами та В'єтнамом. Зусилля публічної дипломатії США у В'єтнамі були спрямовані на розвиток громадянського суспільства, освітній обмін, інформаційні програми, присутність у ЗМІ, культурний обмін та просування програм з вивчення англійської мови. Ці ініціативи були спрямовані на подолання розриву між двома країнами та просування позитивного іміджу Америки у В'єтнамі, особливо серед молодого покоління, яке безпосередньо не пережило війну. Культурні та освітні програми, такі як Ініціатива виконавських мистецтв та Програма культурних посланців, відіграли важливу роль у сприянні взаєморозумінню та демонстрації розмаїття американської культури у В'єтнамі. Наприклад, візит лос-анджелеського гурту Ozomatli до Хошиміну, організований за підтримки консульства США, привернув увагу великої в'єтнамської аудиторії і став прикладом успіху інформаційно-просвітницьких програм у сприянні культурному обміну. Зусилля публічної дипломатії під час війни у В'єтнамі були зосереджені на наведенні мостів, сприянні культурному обміну та покращенні взаєморозуміння між Сполученими Штатами та В'єтнамом, незважаючи на історичний контекст конфлікту, ці ініціативи мали на меті створити позитивний імідж Америки у В'єтнамі, сприяти розвитку громадянського суспільства та освітньому обміну між двома країнами. Публічна дипломатія під час радянської війни в Афганістані була важливим аспектом конфлікту і Сполучені Штати використовували різні стратегії, щоб здобути підтримку місцевого населення. США почали підтримувати моджахедів у липні 1979 року, за шість місяців до радянського

вторгнення, намагаючись захистити суверенітет Афганістану і релігійну свободу, а також запобігти радянській експансії на Близький Схід і Південну Азію. Ця підтримка тривала протягом усієї війни, і США використовували публічну дипломатію для просування своїх інтересів і формування сприйняття в регіоні. Ефективна публічна дипломатія в цей час вимагала вирішення місцевих проблем, таких як безпека, управління та розвиток. Інструменти, що використовувалися для здобуття підтримки населення, включали культурні та освітні програми, присутність у ЗМІ та програми з вивчення англійської мови. США мали довгу історію публічної дипломатії в Афганістані, а перші кроки включали в себе американські виставки під час холодної війни. Однак ситуація в Афганістані після 2014 року вимагала переосмислення зусиль публічної дипломатії, щоб продовжувати формувати сприйняття і сприяти культурному обміну.

У Росії публічна дипломатія розглядається як залучення іноземних цільових аудиторій шляхом сприяння співпраці в політичній, економічній та культурній сферах з метою просування національних інтересів країни. Цей підхід використовувався під час війни СРСР в Афганістані, коли Радянський Союз застосовував різні стратегії, щоб завоювати підтримку місцевого населення та просувати свої інтереси в регіоні. Публічна дипломатія під час радянської війни в Афганістані була важливим аспектом конфлікту, а Сполучені Штати і Радянський Союз використовували різні стратегії, щоб завоювати підтримку місцевого населення і просувати свої інтереси в регіоні. Ефективна публічна дипломатія вимагала вирішення місцевих проблем, таких як безпека, управління та розвиток, а інструменти, що використовувалися для завоювання підтримки населення, включали культурні та освітні програми, присутність у ЗМІ та програми з вивчення англійської мови. Публічна дипломатія не обмежувалася лише воєнними діями. У мирний час ці імперії спонсорували спортивні змагання, мистецьку співпрацю та освітні обміни, сприяючи зміцненню почуття зв'язку та взаєморозуміння. Ця епоха стала поворотним моментом для публічної дипломатії.

Ідеологічна боротьба між США та Радянським Союзом посилила потребу впливати на серця та уми. Обидві наддержави володіли арсеналом інструментів,

включаючи культурні обміни, радіопередачі і пропаганду, все це було спрямовано на завоювання міжнародної прихильності. Перша та Друга світові війни стали свідками сплеску активності публічної дипломатії. Пропагандистські машини продукували повідомлення, що демонізували ворогів та збирали підтримку для тилу. Однак у цю епоху також використовувалися позитивні меседжі, що підкреслювали цінності нації та її боротьбу за свободу. Сам термін "публічна дипломатія" є відносно недавнім винаходом. Вважається, що американський дипломат Едмунд Галліон ввів цей термін у середині 1960-х років. Він визнав, що традиційної дипломатії між урядами вже недостатньо у світі, де населення стає все більш поінформованим. Галліон відстоював необхідність будувати відносини безпосередньо з іноземною громадськістю.

Публічна дипломатія стала незамінним інструментом в арсеналі зовнішньої політики. Країни використовують різноманітні інструменти для формування громадської думки за кордоном. Програми культурного обміну, студентські обміни, взаємодія у соціальних мережах та стратегічні публічні заяви - все це використовується для формування розуміння та підтримки цілей держави. Значення публічної дипломатії є багатограним. Вона сприяє зміцненню довіри та взаєморозуміння між народами, виступаючи мостом між культурами. Вона слугує платформою для просування культурної ідентичності та цінностей країни. Зрештою, ефективна публічна дипломатія може прокласти шлях до досягнення зовнішньополітичних цілей у глобальному масштабі.

Публічна дипломатія не позбавлена перешкод. Вимірювання успіху таких програм може бути складним. Крім того, дії держави можуть затьмарити її зусилля у сфері публічної дипломатії. Якщо політика країни сприймається як лицемірна або несправедлива, її спроби завоювати прихильність іноземної громадськості можуть виявитися марними. Незважаючи на ці виклики, публічна дипломатія залишається критично важливим інструментом у XXI столітті, що дозволяє країнам орієнтуватися в складних ситуаціях на міжнародній арені та будувати мости для більш мирного світу, заснованого на співробітництві. Під час холодної війни публічна дипломатія стала вирішальним полем битви поряд з гонкою озброєнь та війнами через

посередників. США та Радянський Союз, занурені в ідеологічну боротьбу за глобальне домінування, зосередилися на завоюванні сердець та умів у масовому масштабі. Обидві сторони активно спонсорували культурні обміни, перетворюючи художників, музикантів і виконавців на послів. США відправляли за кордон джазових музикантів, художників і навіть бродвейські постановки, демонструючи динамічне і вільне суспільство. Метою було спроектувати відчуття американського динамізму, процвітання та культурної відкритості. Радянський Союз відповів власним брендом культурної дипломатії, висвітлюючи свої досягнення в балеті, класичній музиці та науці. Вони демонстрували свою відданість соціальному прогресу та мистецьким досягненням, особливо у порівнянні з капіталістичною грубістю США.

Радіохвилі стали потужним інструментом для передачі повідомлень через кордони. США фінансували "Голос Америки" і "Радіо Вільна Європа", які транслювали репортажі та програми, що критикували радянський комунізм, водночас просували демократію і права людини. Ці засоби масової інформації пропонували людям, які жили в умовах комуністичного режиму, новини без цензури і погляд на інший спосіб життя. Радянський Союз відповів своїми власними станціями, такими як Радіо Москва, які малювали рожеву картину комунізму і демонізували Захід як той, що занепадає та імперіалістичний. Вони транслювали пропаганду, яка критикувала американський капіталізм і зовнішню політику, щоб посіяти розбрат серед західної аудиторії. Пропаганда стала важливою зброєю в арсеналі публічної дипломатії, яку розгортали через різні засоби масової інформації. Обидві сторони виробляли фільми, наприклад Голлівуд випускав шпигунські трилери, що зображували Радянський Союз як лиходія, а Радянський Союз виробляв фільми, що демонстрували комуністичну утопію - плакати, брошури і навіть дитячі мультфільми, що демонізували опонента і зображували себе як поборників свободи і миру. Ці візуальні образи заповнювали порожнечу, куди не могли достукатися радіопередачі, і мали на меті формувати громадську думку через постійний шквал повідомлень. Нещодавно деколонізовані країни Азії, Африки та Латинської Америки стали головними об'єктами публічної дипломатії часів холодної війни. Ці країни, що боролися з бідністю, політичною нестабільністю та прагненням до модернізації, були сприйнятливі до впливу обох

наддержав. США пропонували пакети допомоги, військову допомогу та культурні програми, які презентувалися як сприяння демократії та розвитку. Радянський Союз, у свою чергу, обіцяв альтернативний шлях до модернізації через комуністичну ідеологію, пропонуючи економічну допомогу та військову підтримку антиколоніальних рухів. Обидві сторони докладали значних зусиль, щоб вплинути на лояльність цих народів, оскільки їхня підтримка могла змінити баланс сил у глобальній боротьбі. Публічна дипломатія полягала не лише в тому, щоб впливати на іноземну аудиторію. Кожна наддержава також використовувала цю тактику для посилення підтримки всередині країни. Американських громадян бомбардували повідомленнями про небезпеку комунізму, зображуючи його як тоталітарну загрозу свободі та демократії. Ця пропагандистська кампанія допомогла заручитися громадською підтримкою збільшення військових витрат та іноземної інтервенції для стримування поширення комунізму. Радянських громадян постійно годували пропагандою, яка зображувала Захід як той що занепадає, імперіалістичний і такий, що прагне до світового панування. Це підживлювало почуття національної гордості за радянську систему та її перевагу над злом капіталізму.

Дехто стверджує, що програми публічної дипломатії США, такі як "Голос Америки", відіграли значну роль у просуванні демократичних ідеалів і підриві легітимності радянського комунізму. Постійний потік нецензурованих новин і критичних ідей посіяв насіння інакомислення в радянському блоці і сприяв його остаточному розпаду. Культурні обміни також, ймовірно, сприяли більшому взаєморозумінню між двома наддержавами, навіть якщо воно було обмеженим і культурні обміни допомогли закласти основу для більш партнерських відносин після закінчення холодної війни. Радянська пропаганда, можливо, не вплинула на багатьох на Заході, але вона була ефективною в контролі нарративу всередині Радянського Союзу. Режим суворо обмежував доступ до західних ЗМІ та інформації, що ускладнювало спроби публічної дипломатії проникнути за залізну завісу. Крім того, реальна політика часто затьмарювала зусилля публічної дипломатії. Дії країни, особливо військові інтервенції, можуть легко суперечити її ретельно розробленим меседжам. Наприклад, підтримка США авторитарних режимів в ім'я антикомунізму

підірвала їхній імідж поборника демократії. США та інші країни продовжують використовувати багато з тих самих інструментів - програми культурного обміну, громадське мовлення, а тепер і соціальні мережі - для формування глобального сприйняття та досягнення своїх зовнішньополітичних цілей. Однак холодна війна також слугує застереженням щодо обмежень публічної дипломатії. У сучасному складному світі ефективна публічна дипломатія вимагає поєднання стратегічних меседжів, справжнього культурного обміну та дій, які відповідають цінностям країни. Наприклад під час війни у В'єтнамі (1955-1975 рр) Північний В'єтнам створив Фронт національного визволення, а саме незалежну південнов'єтнамську організацію, яка виступала за об'єднання. Це замаскувало комуністичний вплив і викликало симпатію у тих, хто розглядав Фронт Національного визволення як законну боротьбу за самовизначення. Північний В'єтнам підкріплював послання Фронту національного визволення пропагандистськими кампаніями, що висвітлювали жорстокі аспекти французького колоніалізму, які мали резонанс серед нещодавно деколонізованих країн Африки та Азії. Північнов'єтнамські дипломати активно лобювали уряди та комуністичні партії по всьому світу, зображуючи війну як національно-визвольну боротьбу проти західного імперіалізму.

Північний В'єтнам ефективно використав контекст холодної війни та глобальний спротив колоніалізму. Подаючи війну як боротьбу проти французького, а потім американського неокolonіалізму, вони заручилися підтримкою багатьох нових незалежних країн, які побачили паралелі зі своєю власною боротьбою. Ця стратегія виявилася особливо успішною в Азії та Африці, де багато країн нещодавно здобули незалежність від колоніальних держав. Південний В'єтнам і США зіткнулися з набагато крутішим підйомом на арені публічної дипломатії. Війна ставала дедалі непопулярнішою в США через зростання людських жертв, відсутність чітких цілей і зростання антивоєнного руху. Легітимність уряду Південного В'єтнаму постійно підіривалася корупцією та нездатністю контролювати значні території. Це ускладнювало для США позиціонування Південного В'єтнаму як стабільного і демократичного союзника. США в першу чергу поклалися на інформаційні кампанії, які зображували війну як необхідну для стримування поширення комунізму

в Південно-Східній Азії. Однак ці меседжі стикалися зі зростаючим скептицизмом з боку американської громадськості. У міру того, як війна затягувалася, багато американців ставили під сумнів справжню мету війни. Жорстокі реалії війни, задокументовані журналістами та антивоєнними активістами, ще більше підірвали американський нарратив. Ефективність зусиль публічної дипломатії під час війни у В'єтнамі є дискусійною. Північному В'єтнаму вдалося заручитися значною міжнародною підтримкою, особливо з боку комуністичних країн. Однак США, зрештою, не змогли втримати громадську підтримку всередині країни. Розчарування американської громадськості у війні, частково спричинене відсутністю успіхів у сфері публічної дипломатії, відіграло головну роль у рішенні США вивести війська у 1973 році. Під час радянської війни в Афганістані (1979-1989 рр) Радянський Союз зіткнувся з важкою битвою на арені публічної дипломатії. Основне виправдання вторгнення була допомога комуністичному уряду, який намагався здійснити переворот за підтримки США, це виправдання було зустрінуте скептично більшою частиною світу. Репутація СРСР як домінуючої наддержави, відшліфована протягом холодної війни, ускладнювала отримання симпатії до їхньої інтервенції. Крім того, їхні спроби контролювати нарратив шляхом обмеження доступу іноземних журналістів і завдяки жорсткого контролю інформації в межах власних кордонів призвели до зворотного результату. Брак прозорості підживлював підозри щодо радянських дій і звинувачення у жорстокості щодо афганського цивільного населення. Повстанці моджахеди, яких підтримував Захід, зокрема США, застосували набагато успішнішу стратегію публічної дипломатії. Вони ефективно зображували війну як боротьбу за самовизначення Афганістану проти безжального радянського окупанта. Бійці моджахедів та їхні західні прихильники активно поширювали історії та фотографії жертв серед цивільного населення, підкреслюючи людську ціну війни для Радянського Союзу. Ці меседжі знаходили відгук у міжнародній аудиторії, багато з якої насторожено ставилися до радянського експансіонізму.

Західні ЗМІ, які мали більший доступ до регіону, ніж їхні радянські колеги, відіграли вирішальну роль у формуванні глобального сприйняття війни. Їхні широкі репортажі висвітлювали реалії конфлікту на місцях, демонструючи боротьбу

афганського народу та жорстокість радянської окупації. Така увага ЗМІ значно запламувала імідж Радянського Союзу і допомогла активізувати міжнародну підтримку моджахедів. Потік інформації з поля бою, не відфільтрований радянським контролем, виявився потужною зброєю у війні публічної дипломатії.

Стратегії публічної дипломатії, які використовували моджахеди та їхні західні прихильники, виявилися набагато успішнішими, ніж у Радянського Союзу. Негативний розголос навколо війни, а також людські жертви, про які говорили моджахеди, суттєво вплинули на рішення СРСР вивести свої війська у 1989 році. Війна СРСР в Афганістані є яскравим прикладом того, як ефективно зображення боротьби за самовизначення та висвітлення людських жертв війни може вплинути на міжнародну громадську думку і, зрештою, вплинути на перебіг конфлікту. Вона також підкреслює важливість вільної преси у забезпеченні підзвітності урядів і прозорості міжнародних відносин.

Війна в Афганістані (1979 – 1989 рр) включала масштабні бойові дії між Демократичною Республікою Афганістан, Радянським Союзом та союзними воєнізованими угрупованнями проти афганських моджахедів та їхніх іноземних прихильників. Війна, яка вважається головним конфліктом Холодної війни, характеризувалася партизанською війною, хімічною зброєю та війнами через посередників. Залучення різних країн і організацій, включаючи США, Пакистан, Велику Британію, Китай, Іран і арабські держави, перетворило конфлікт на маріонеткову війну між Сполученими Штатами і Радянським Союзом. Зусилля публічної дипломатії в цей період мали вирішальне значення для формування міжнародного сприйняття та отримання підтримки залучених сторін.

Під час війни в Афганістані стратегія публічної дипломатії Радянського Союзу була спрямована на те, щоб посіяти розгубленість серед своїх супротивників і послабити єдність коаліції, яка їм протистояла. Вони використовували таку тактику, як навмисне оприлюднення суперечливих заяв з різних питань, таких як права людини, контроль над озброєннями, щоб створити невизначеність і розкол. Радянський Союз намагався переконати представників США і Пакистану в тому, що підтримка моджахедів перешкоджатиме політичному врегулюванню, а також

намагався отримати компромісні пропозиції від своїх супротивників, щоб використати їх для отримання тактичної переваги. Ця стратегія була частиною більш широких зусиль, спрямованих на збереження своїх позицій в Афганістані та вплив на міжнародне сприйняття конфлікту. Публічна дипломатія під час війни в Афганістані була пропагандистською битвою. Радянський Союз зображував своє втручання як допомогу дружньому народові, тоді як Захід зображував їх як агресорів. Жодна зі сторін не змогла вплинути на міжнародну громадську думку. Жорстокість війни підірвала радянські претензії, а західна підтримка моджахедів зміцнила наратив опору. Публічна дипломатія мала незначний вплив на хід і результат війни. США використовували публічну дипломатію під час війни в Іраку, щоб завоювати серця і уми іракців, але зіткнулися з труднощами. Відсутність зброї масового знищення та військовий підхід підірвали довіру до США. Хоча певний початковий успіх був досягнутий завдяки зображенню США як визволителя, скептицизм зростав із продовженням війни. Тривалі наслідки вторгнення призвели до загострення відносин, що підкреслило важливість довіри до публічної дипломатії.

Під час війни в Іраку Сполучені Штати зіткнулися з викликами у своїй публічній дипломатії в Іраку, спрямованій на побудову довіри та протидію негативному сприйняттю. Стратегії включали комунікаційні кампанії, спрямовані на поширення американських цінностей, таких як свобода і демократія, та гуманізацію іміджу США у світі. Крім того, були залучені спеціалізовані агенції та консалтингові компанії для створення інноваційних проєктів та управління іміджем США за допомогою різних інструментів, таких як фокус-групи та веб-сайти. Стратегія публічної дипломатії США під час війни в Іраку була зосереджена на впливі на громадську думку, відновленні довіри та позиціонуванні США як бренду на Близькому Сході, щоб завоювати серця і уми на тлі триваючих конфліктів і політичних трансформацій у регіоні. Під час війни в Іраку публічна дипломатія стала важливим інструментом у зусиллях Сполучених Штатів, спрямованих на здобуття громадської підтримки та формування громадської думки. Публічна дипломатія під час війни мала на меті вплинути на громадську думку, політичні події та відновити довіру до Сполучених Штатів. Вона включала стратегії, що виходили за рамки

традиційних військових методів, зосереджуючись на комунікації, брендингу та позиціонуванні США як бренду. Заходи включали культурні та освітні програми, присутність у ЗМІ та свідоме позиціонування США як бренду з метою впливу на громадську думку та політичні події. Незважаючи на ризики та недоліки, публічна дипломатія розглядалася як важлива стратегія впливу на громадську думку та політичні події під час війни в Іраку. До кінця XX століття публічна дипломатія широко розглядалася як прозорий засіб, за допомогою якого суверенна країна спілкується з громадськістю в інших країнах. Її метою було інформування та вплив на аудиторію за кордоном з метою просування національних інтересів та досягнення зовнішньополітичних цілей. У цьому традиційному розумінні публічна дипломатія є невід'ємною частиною міждержавної дипломатії, що включає офіційні відносини, як правило, приватні, між лідерами та дипломатами, які представляють суверенні держави. У цьому сенсі публічна дипломатія включає в себе такі види діяльності, як освітні програми обміну для науковців і студентів; програми прийому гостей; мовна підготовка; культурні заходи та обміни; радіо і телевізійне мовлення. Така діяльність, як правило, спрямована на покращення іміджу або репутації країни-відправника з метою формування ширшого політичного середовища в країні-реципієнті.

Таким чином, історія публічної дипломатії сягає корінням у ранньомодерну політику, де вона була стандартним рефлексом під час кризових ситуацій, таких як громадянські війни чи конфлікти. Концепція еволюціонувала з плином часу, згідно "The Times of London" перше використання слова публічна дипломатія використав 14 президент США Франклін Пірс у 1856 році, підкреслюючи прозорість та імідж країни. Період з 1856 по 1918 рік ознаменувався формуванням сучасної концепції публічної дипломатії, визнаної на міжнародному рівні як суб'єкта міжнародних відносин. Публічна дипломатія отримала подальший розвиток протягом 1918-1945 років, ставши визнаним етапом у системі світових міжнародних відносин, особливо помітним під час Першої світової війни та оприлюднення документів міністерств закордонних справ різних країн. Розуміння того, хто така громадськість і які характеристики їй приписуються, з часом еволюціонували, відображаючи зміни в практиці та сприйнятті публічної дипломатії. Термін "публічна дипломатія" був

офіційно запроваджений у 1965 році Едмундом Гулліоном, деканом Школи права і дипломатії Флетчера, щоб відрізнити її від пропаганди, Гулліон визначив публічну дипломатію як вплив на ставлення громадськості до зовнішньої політики поза межами традиційної дипломатії. Історія публічної дипломатії демонструє її еволюцію від ранніх політичних рефлексів до вирішального аспекту міжнародних відносин, наголошуючи на прозорості, комунікації з іноземною громадськістю та формуванні громадської думки в інших країнах.

Таким чином, публічна дипломатія - це практика взаємодії держави з іноземною громадськістю з метою просування своїх національних інтересів, цінностей та іміджу за кордоном. Історія публічної дипломатії сягає давніх часів, коли правителі використовували емісарів і послів для передачі повідомлень і створення альянсів. Однак сучасна публічна дипломатія, як ми її розуміємо сьогодні, почала формуватися у XX столітті. Під час Першої та Другої світових воєн уряди використовували пропаганду та культурну дипломатію, щоб заручитися підтримкою союзників і нейтральних країн. Епоха холодної війни стала свідком значного розширення зусиль публічної дипломатії, коли Сполучені Штати та Радянський Союз вели ідеологічні баталії за допомогою радіопередач, культурних обмінів та міжнародних медіа-кампаній. В епоху після закінчення холодної війни публічна дипломатія отримала подальший розвиток з появою цифрових засобів комунікації та глобалізації. Країни почали використовувати соціальні медіа для взаємодії з іноземною аудиторією та формування міжнародного сприйняття. Сьогодні публічна дипломатія продовжує відігравати вирішальну роль у міжнародних відносинах, оскільки країни прагнуть будувати позитивні відносини, посилювати свою «м'яку силу» та вирішувати глобальні проблеми через комунікацію та взаємодію з різними аудиторіями по всьому світу.

РОЗДІЛ 2

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ

2.1 Перші кроки у розвитку публічної дипломатії України (1991 - 1999)

Для України необхідність застосування тих чи інших форм публічної дипломатії пов'язана з кількома факторами. По-перше, після здобуття незалежності перед Україною, як і перед іншими колишніми радянськими республіками, постало завдання формування власної ідентичності та забезпечення її визнання. Для України це завдання полягало насамперед у тому, щоб відокремитися від Росії, яку на той час часто ототожнювали з європейськими державами. Іншими словами, необхідно було надати іноземній аудиторії певну базову інформацію, так звані "фонові знання" про Україну, які могли б забезпечити, проводячи аналогії з масовими комунікаціями, ефект праймінгу, коли певні згадки про Україну активували б у свідомості людей певні схеми, викликали б певні асоціації, і таким чином спрямовували б увагу в потрібне русло і впливали б на інтерпретацію інформації про Україну та реакцію на цю інформацію. Після здобуття незалежності у 1991 році ключовим напрямком української публічної дипломатії стало досягнення міжнародного визнання та встановлення дипломатичних зв'язків. Це передбачало активну взаємодію з іноземними урядами та інституціями, а також просування позитивного іміджу України на світовій арені. По-друге, реалізація стратегії публічної дипломатії разом з іншими комунікаційними інструментами, зокрема національним брендингом, забезпечила певну підтримку зовнішньополітичних дій України серед іноземних аудиторій, що є особливо актуальним, зокрема, в контексті євроінтеграційного курсу України та в нинішніх умовах військової агресії з боку Росії.

Фактично, необхідність впровадження елементів публічної дипломатії на офіційному рівні була визнана ще у 2006 році. Тоді Положенням про культурно-інформаційний центр при закордонній дипломатичній установі України,

затвердженим Указом Президента України було визначено завдання та принципи організації діяльності культурно-інформаційного центру при закордонній дипломатичній установі України. Основними завданнями цих центрів були визначені: 1) сприяння розвитку міжнародного співробітництва між Україною та державою перебування в галузі культури, освіти, науки і техніки, туризму, фізичної культури і спорту, 2) поширення інформації про Україну в державі перебування, 3) ознайомлення громадян держави перебування з історією та культурою України, сприяння вивченню української мови на території цієї держави, 4) підтримання зв'язків із закордонними українцями, сприяння задоволенню їх культурних, мовних, інформаційних та інших потреб, 5) поширення інформації про туристичні можливості та привабливість України, сприяння співпраці з приймаючою країною в туристичній галузі [2]. Новий історичний етап у розвитку української дипломатії розпочався 16 липня 1990 року, коли Верховна Рада Української РСР ухвалила Декларацію про державний суверенітет України. У Декларації зазначалося, що Україна "як суб'єкт міжнародного права встановлює безпосередні відносини з іншими державами, укладає з ними договори, обмінюється дипломатичними, консульськими і торговельними представництвами, бере участь у діяльності міжнародних організацій.". Україна "виступає рівноправним учасником міжнародних відносин, активно сприяє зміцненню загального миру і міжнародної безпеки, бере безпосередню участь у загальноєвропейському процесі та європейських структурах"[2].

Після історичного Акту проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року перед Міністерством закордонних справ постали абсолютно нові завдання, пов'язані з визнанням України міжнародним співтовариством, встановленням дипломатичних відносин, створенням ефективної мережі власних дипломатичних і консульських представництв, налагодженням повноцінних двосторонніх відносин з іноземними державами, набуттям членства в провідних міжнародних організаціях. Публічна дипломатія в Україні після проголошення незалежності у 1991 році була практично відсутня. На той час ініціативи публічної дипломатії були поодинокими, їм бракувало комплексності, стратегічного бачення та належної фінансової

підтримки. Спочатку функції публічної дипломатії були покладені на культурно-інформаційні центри при закордонних дипломатичних установах, які відповідали за поширення інформації про Україну, її історію, культуру та туристичні можливості. Однак ці зусилля обмежувалися формальними заходами, їм бракувало постійної координації та належних ресурсів. Після розпаду Радянського Союзу основна увага України була зосереджена на утвердженні себе як легітимного гравця на світовій арені. Зусилля публічної дипломатії були зосереджені на досягненні міжнародного визнання та розбудові дипломатичних зв'язків. Це передбачало активну взаємодію з іноземними урядами та інституціями через посольства, дипломатичні місії та міжнародні організації. Вийшовши з тіні радянської влади, Україна прагнула продемонструвати свою унікальну культурну спадщину та демократичні прагнення. Зусилля публічної дипломатії, зосереджувалися на програмах культурного обміну, участі в міжнародних заходах та роботі зі ЗМІ. Це включало відрядження українських митців і культурних колективів за кордон, активну участь у міжнародних фестивалях і спортивних заходах, а також співпрацю з іноземними ЗМІ для створення позитивного іміджу України як миролюбної нації з багатою культурною самобутністю, яка прагне до співпраці. Україна була молододержавою і її публічна дипломатія перебувала в зародковому стані. Ресурси, які були в її розпорядженні, були обмежені порівняно з сьогоденними витонченими кампаніями публічної дипломатії. Крім того, розпад Радянського Союзу створив складний геополітичний ландшафт. Зусилля публічної дипломатії України також були зосереджені на подоланні цих викликів, запевняючи сусідні країни у своїх мирних намірах та сприяючи регіональній стабільності. У 1991 році Україна вперше зосередилася на створенні функціонального уряду, визначенні зовнішньополітичних цілей та навігації в складних міжнародних відносинах. Забезпечення міжнародного визнання, сприяння економічній стабільності та розбудова відносин з іншими країнами мали пріоритет над розробкою довгострокової стратегії публічної дипломатії. Публічна дипломатія спиралася на спеціальні ресурси для комунікації, програм культурного обміну та ініціатив з побудови іміджу. У перші дні незалежності Україна боролася з браком персоналу, фінансування та інфраструктури для ефективного реалізації таких програм

у глобальному масштабі. Сама концепція публічної дипломатії була відносно новою в Україні у 1991 році. На відміну від розвинених західних країн, Україні бракувало добре розробленого стратегічного підходу або необхідних державних інституцій для управління комплексною кампанією публічної дипломатії. У 1992 році, після проголошення Україною незалежності в 1991 році, ландшафт публічної дипломатії почав розвиватися. Сінгапур визнав незалежність України у 1992 році, дві країни встановили дипломатичні відносини. Цей період ознаменувався початком більш активної дипломатичної взаємодії між Україною та Сінгапуром, з відкриттям посольства України в Сінгапурі у 2002 році та ініціюванням різних угод і переговорів, включаючи Угоду про гарантії інвестицій та переговори щодо Угоди про вільну торгівлю. Крім того, зміцненню двосторонніх відносин та створенню підґрунтя для подальшого економічного співробітництва сприяли візити високопосадовців двох країн, зокрема, візити президентів та міністрів закордонних справ України та Сінгапуру. У 1992 році першочерговим пріоритетом було отримання дипломатичного визнання з боку інших країн. Це передбачало інформування про відданість України демократії, незалежності та відповідальному міжнародному громадянству. Україна брала участь у міжнародних форумах і конференціях для встановлення дипломатичних зв'язків і розбудови відносин з іншими країнами. Висвітлення культурної спадщини та економічного потенціалу України було частиною цієї стратегії. Маючи великий ядерний арсенал, успадкований від Радянського Союзу, підхід України до роззброєння викликав значний міжнародний інтерес. Важливою була публічна комунікація щодо відповідального управління ядерною зброєю та відданості нерозповсюдженню. У 1993 році Україна вперше офіційно задекларувала свої євроінтеграційні прагнення в постанові Верховної Ради України. Це стало значним кроком у зовнішній політиці України, який засвідчив її прагнення до зміцнення зв'язків з Європою та тіснішої інтеграції з Європейським Союзом. Крім того, з 1993 року відносини між ЄС та Україною інтенсифікувалися, оскільки обидва суб'єкти прагнули розвивати більш тісні відносини. Незважаючи на ці декларації та дипломатичні кроки, відсутність офіційного, добре організованого апарату публічної дипломатії заважала Україні ефективно доносити ці прагнення до широкої

громадськості, що впливало на її імідж та відносини з ЄС.

Досягнувши визнання у 1992 році, Україна прагнула зміцнити відносини з існуючими партнерами та отримати визнання від тих, хто ще не визнав її. Зі зростаючим бажанням приєднатися до європейського проекту, Україна зосередилася на просуванні своїх демократичних реформ, економічному потенціалі та культурних зв'язках з Європою. Дотримання зобов'язань щодо роззброєння залишалось ключовим меседжем, що потенційно включало роботу з міжнародними організаціями та участь у дискусіях щодо нерозповсюдження ядерної зброї.

За перші роки незалежності Україну визнали понад 170 іноземних держав. Майже з усіма ними встановлено дипломатичні відносини та розвивається двостороннє співробітництво сьогодні. 2 липня 1993 року Верховна Рада України ухвалила “Основні напрями зовнішньої політики України”. Відповідно до статті 106 Конституції України, керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави здійснює Президент України. Він представляє країну в міжнародних відносинах, веде переговори і укладає міжнародні договори України. Він приймає рішення про визнання іноземних держав, призначає та звільняє глав дипломатичних представництв України в іноземних державах і міжнародних організаціях, приймає вірчі і відкличні грамоти дипломатичних представників іноземних держав. Україна створила ефективну мережу своїх дипломатичних та консульських представництв за кордоном. На сьогодні Україна є членом понад 90 міжнародних організацій. У 2000-2001 роках Україна була серед непостійних членів Ради Безпеки ООН. За роки незалежності України її представники неодноразово обиралися головами та керівниками багатьох впливових міжнародних структур, насамперед органів ООН. Як винятковий приклад, слід згадати, що саме представник України Геннадій Удовенко був обраний Головою 52-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН.

Публічна дипломатія України у 1991-1993 роках відзначалася відсутністю формальної організації та стратегічного бачення. Після проголошення незалежності України в 1991 році ініціативи публічної дипломатії були обмеженими, не мали комплексного характеру і здійснювалися переважно культурно-інформаційними центрами при закордонних дипломатичних установах. Ці зусилля були зосереджені

на поширенні інформації про Україну, її історію, культуру та туристичні можливості серед іноземної аудиторії. Однак ця діяльність часто носила протокольний характер, їй бракувало постійної координації, належної фінансової підтримки та стратегічного бачення. Відсутність добре організованого апарату публічної дипломатії заважала Україні проектувати правдивий образ країни на решту Європи. Відсутність формальної структури для публічної дипломатії, включаючи туристичну дипломатію, дипломатію іноземних суб'єктів та дипломатію неурядових суб'єктів, створювала виклики для покращення міжнародного іміджу України та відносин з Європейським Союзом. У відповідь на ці недоліки Україна почала інституціоналізувати зусилля публічної дипломатії після Революції Гідності у 2015 році. Це ознаменувало значний зсув у бік більш скоординованого та стратегічного підходу до публічної дипломатії. Міністерство закордонних справ стало ключовим гравцем у просуванні міжнародного престижу та іміджу України. Розробка стратегії публічної дипломатії мала на меті заповнити концептуальну прогалину, що існувала десятиліттями, та окреслила ключові пріоритети, цілі та інструменти для покращення публічного іміджу України на стратегічному рівні. Загалом, період 1991-1993 років став свідком переходу публічної дипломатії України від розрізнених та протокольних ініціатив до більш структурованого та стратегічного підходу, спрямованого на просування позитивного міжнародного іміджу країни.

Публічна дипломатія України з 1996 по 2014 рік була стратегічним інструментом зовнішньої політики України, спрямованим на просування позитивного іміджу держави на міжнародній арені. Цей комплексний підхід передбачав використання культурної дипломатії, залучення соціальних мереж, співпрацю з неурядовими організаціями та залучення української діаспори для підвищення авторитету України на міжнародній арені. Активізація публічної дипломатії в цей період значною мірою була зумовлена, пошуком зовнішньої підтримки та просуванням європейської та євроатлантичної інтеграції України. Ключовим компонентом стратегії публічної дипломатії України в цей період стало створення у 2014 році Департаменту публічної дипломатії, який відіграв центральну роль у розвитку зв'язків з громадськістю, культурних проектів та медіа-відносин між

Україною та іншими країнами. Цей департамент складався зі спеціалізованих підрозділів, таких як Управління культурної дипломатії, Управління іміджевих проектів та Управління зв'язків із засобами масової інформації, кожен з яких займається і на сьогодні різними аспектами публічної дипломатії. Культурна дипломатія була важливим напрямом публічної дипломатії України, а інституція така як Український культурний фонд та Український інститут книги відігравали важливу роль у просуванні української культури на міжнародному рівні та її інтеграції у світовий культурний простір [10]. Створення культурно-інформаційних центрів при закордонних дипломатичних установах України сприяло поширенню інформації про Україну в країнах перебування. Крім того, українська діаспора, зокрема українські громади та активісти, відіграли ключову роль у підтримці інтересів України за кордоном, реалізуючи такі ініціативи, як Глобальна українська мережа, що має на меті об'єднати українців по всьому світу для підтримки зусиль України на міжнародній арені. Таким чином, з 1996 по 2014 рік публічна дипломатія України відіграла важливу роль у формуванні позитивного сприйняття країни за кордоном, взаємодії з глобальними стейкхолдерами та просуванні зовнішньополітичних цілей перед обличчям таких викликів, як російська агресія та потреба в міжнародній підтримці та інтеграції. Таким чином, після здобуття незалежності в 1991 році основна увага була зосереджена на створенні чіткої національної ідентичності України на міжнародній арені. Це включало популяризацію багатой культурної спадщини, історичного значення та економічного потенціалу України. Пріоритетом тоді була розбудова міцних зв'язків із західними демократіями. Зусилля публічної дипломатії мали на меті представити Україну як надійного партнера, відданого європейським цінностям та інституціям, таким як демократія, права людини та вільні ринки. Публічна дипломатія в Україні була новонародженою концепцією порівняно з розвиненими західними країнами. Зусилля тоді були досить скромними, покладаючись на традиційні інструменти, такі як посольства, культурні обміни та участь у міжнародних заходах. Помаранчева революція у 2004 році як продемократичний рух підкреслив прагнення України до тісніших зв'язків з Європою. Зусилля публічної дипломатії посилили цей меседж, зобразивши Україну як країну,

віддану демократичним цінностям. Оскільки Україна прагнула глибшої інтеграції із ЄС і НАТО, публічна дипломатія набувала все більшого значення для формування міжнародного сприйняття та здобуття підтримки. З розвитком технологій нові інструменти комунікації, такі як веб-сайти та соціальні мережі поступово впроваджувалися для охоплення ширшої міжнародної аудиторії. Зростаючий вплив Росії та спроби зобразити Україну у своїй сфері впливу тоді вимагали і на сьогодні вимагають протидії нарративам через публічну дипломатію. Зусилля публічної дипломатії значно активізувалися перед обличчям російської агресії у 2014 році. Україна зіткнулася з гострою необхідністю протистояти російським нарративам щодо конфлікту та заручитися міжнародною підтримкою своєї територіальної цілісності. Це включало використання соціальних мереж, громадських кампаній та культурних заходів для ефективного донесення української позиції. У 2015 році Міністерство закордонних справ України активно підвищило інтерес до публічної та, зокрема, культурної дипломатії, адже у червні цього року МЗС України ініціювало проведення Форумів культурної дипломатії України, а 22 грудня 2015 року було створено Управління публічної дипломатії України (нині - Департамент комунікацій та публічної дипломатії). Основними завданнями Офісу (Департаменту) було визначено: 1) розвиток зв'язків з громадськістю, громадськими об'єднаннями та засобами масової інформації інших країн та України, 2) реалізація іміджевих, культурних та інформаційних проєктів України за кордоном, 3) координація діяльності інших органів виконавчої влади у зазначених сферах. 10 вересня 2020 року перша заступниця міністра закордонних справ України Еміне Джапарова оголосила про запуск нової стратегії публічної дипломатії під час зустрічі з представниками експертних кіл, громадянського суспільства та бізнесу [14].

Основною інституцією з розвитку та реалізації публічної дипломатії в Україні є Департамент публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України, який був створений у 2015 році. Основними завданнями Департаменту є : 1) розвиток відносин з громадськістю, громадськими об'єднаннями та засобами масової інформації інших країн та України, 2) реалізація іміджевих, культурних та інформаційних проєктів України за кордоном, 3) координація діяльності інших

органів виконавчої влади у зазначених сферах [14].

Важливу роль у просуванні культурної складової публічної дипломатії України відіграє Український інститут разом зі спеціальними установами Міністерства культури України - Українським культурним фондом та Українським інститутом книги, які сприяють розвитку української культури та її інтеграції у світовий культурний простір. Успішним досвідом використання культурної дипломатії можна вважати Австрійсько-український рік культури 2019 року, під час якого в обох країнах було організовано та проведено низку заходів у багатьох сферах культури та мистецтва. З 2006 року при закордонних дипломатичних установах України діє 31 культурно-інформаційний центр, покликаний поширювати інформацію про Україну в країні перебування. Українське зарубіжжя (громади української діаспори та активісти нової хвилі волонтерської підтримки подій, пов'язаних з Революцією Гідності та військовими діями на сході України) є потужним провайдером промоції української культури. У 2013-2015 роках "остання хвиля" української діаспори за кордоном заснувала близько 50 волонтерських рухів. Українська діаспора також створила мережу "Глобальна Україна", головною метою якої є об'єднання творчих, інтелектуальних та фінансових ресурсів українців усього світу задля сприяння їхнім зусиллям у створенні екстериторіального українського простору, де провідні українські організації, незалежні лідери та експерти просувають інтереси України на світовому рівні.

2.2 Публічна дипломатія в контексті революції Гідності та російської агресії.

Публічна дипломатія відіграла вирішальну роль у контексті Революції Гідності та російської агресії у 2013-2014 роках. У цей період Україна, Європейський Союз та США використовували дипломатію як інструмент боротьби з російською агресією та об'єднання світу на підтримку боротьби України з ворогом. Публічна дипломатія, яка передбачала комунікацію з іноземними лідерами, політиками, дипломатами та громадянами інших країн, відіграла важливу роль у формуванні міжнародної реакції на конфлікт. Послання Президента України, в якому наголошувалося на важливості донесення до світу інформації про потреби України через дипломатію, мало успіх в отриманні підтримки та допомоги з боку різних країн. Зусилля публічної дипломатії призвели до запровадження санкцій проти Росії, постачання зброї в Україну, фінансової допомоги, підтримки біженців та надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу, продемонструвавши єдиний європейський фронт проти російської агресії, ідея "єдності" стала важливим інструментом публічної дипломатії у цей складний період, підкреслюючи героїзм українців, які захищають свою країну, та сприяючи формуванню єдиних міжнародних підходів до протидії загрозам з боку Росії. Публічна дипломатія відіграла вирішальну роль під час Революції Гідності (2013-2014 рр.) та подальшої агресії Росії проти України. Вона слугувала важливим інструментом для України, щоб: 1) заручитися міжнародною підтримкою. 2) стратегічна комунікація допомогла ізолювати Росію на світовій арені, делегітимізувати її дії та посилити міжнародний тиск 3) зусилля публічної дипломатії ефективно виражали європейські прагнення та демократичні цінності України, здобуваючи міжнародну підтримку її інтеграції із Заходом. Ці ефективні зусилля публічної дипломатії принесли значні результати. Україна отримала політичну, економічну та військову допомогу від західних країн. Крім того, на Росію посилювався міжнародний тиск, що призвело до її виключення з "Великої вісімки".

Платформи соціальних мереж стали для України потужним інструментом для безпосереднього залучення глобальної аудиторії в обхід традиційних ЗМІ, що потенційно перебувають під впливом Росії. Українці використовували соціальні

мережі, щоб ділитися своїм досвідом, документувати порушення прав людини та заручатися міжнародною підтримкою. Переконливі візуальні матеріали та відео, поширені на таких платформах, як Твіттер і Фейсбук, привернули увагу світової спільноти і викликали співчуття до долі України. Заклади культури проводили заходи, що демонстрували українську культуру та історію, сприяючи глибшому розумінню України серед міжнародної аудиторії. Художні виставки, кінофестивалі та музичні виступи відіграли важливу роль у просуванні позитивного іміджу України за кордоном. Зусилля культурної дипломатії також поширювалися на налагодження міжлюдських зв'язків. Українські програми обміну, студентські стипендії та мистецькі резиденції сприяли культурному обміну та взаєморозумінню, створюючи більш прихильну до України міжнародну аудиторію. Україна має численну діаспору по всьому світу.

Зусилля публічної дипломатії були ефективно спрямовані на цю мережу, залучаючи українські громади за кордоном до адвокації (просування інтересів) України на міжнародній арені. Громади української діаспори організовували мітинги та демонстрації, лобіювали інтереси іноземних урядів та збирали кошти на підтримку України. Вони також відігравали вирішальну роль у формуванні громадської думки за кордоном через залучення ЗМІ та роботу з громадами. Ці зусилля публічної дипломатії продемонстрували значну міжнародну підтримку України. Західні країни запровадили санкції проти Росії та надали Україні політичну, економічну та військову допомогу. Зокрема, Росію було виключено з групи промислово розвинених країн G8. Використання публічної дипломатії Україною в умовах Революції Гідності та російської агресії є яскравим прикладом того, як держава може стратегічно використовувати комунікації для досягнення своїх зовнішньополітичних цілей. Ефективно доносячи свої меседжі до світу через різні інноваційні канали, Україна згуртувала міжнародну підтримку для протистояння російській агресії. Спадщина цієї успішної кампанії публічної дипломатії продовжує формувати зовнішню політику України і на сьогодні, коли країна прагне поглибити свої зв'язки із Заходом і просувати свої демократичні цінності на міжнародній арені. Публічна дипломатія залишається важливим інструментом для України, яка намагається орієнтуватися в

складному геополітичному ландшафті ХХІ століття. Продовжуючи вдосконалювати свої меседжі та стратегічно взаємодіяти з міжнародною аудиторією, Україна може заручитися постійною підтримкою своїх демократичних прагнень та територіальної цілісності. Революція Гідності - це низка протестів та подій, що відбулися в Україні у 2013-2014 роках. Революція була зумовлена насамперед ідеалами гідності, справедливості та національного визволення і стала відповіддю як на дії українського уряду, так і на російську агресію в регіоні. Революція була позначена потужним впливом харизматичних ідей, а протести на Майдані стали проявом зсуву в бік персоналізму в західній цивілізації, на протигагу індивідуалізму, характерному для постпросвітницького модерну. Революція також мала значні наслідки для концепції публічної дипломатії, оскільки вона стала важливим інструментом в умовах війни. Ідея єдності, зокрема, відіграла вирішальну роль у мобілізації людей в Україні та світі, а також у формуванні єдиних європейських підходів до розуміння викликів і загроз з боку Росії. Публічна дипломатія також відіграла значну роль у запровадженні санкцій проти Російської Федерації і на сьогодні у постачанні зброї з усього світу та створенні Рамштайнської групи як координаційної групи для синхронізації поставок зброї в Україну.

Революція Гідності в Україні мала значний вплив на громадську думку в Росії. Події в Україні, зокрема протести і подальший конфлікт, вплинули на те, як росіяни сприймали ситуацію. Спочатку, коли росіяни почули про страждання українців, це призвело до більш критичного погляду на причини їхнього становища. Однак російська пропаганда відіграла вирішальну роль у формуванні російської громадської думки, часто протидіючи будь-якій правді, що з'являлася. Жахиття в таких українських містах, як Буча, де російські війська чинили звірства, іноді затьмарювалися пропагандистськими зусиллями. Незважаючи на деякі коливання, громадська підтримка війни в Україні в Росії залишається відносно високою і лише незначно знижувалася навіть після таких значних подій, як мобілізаційна кампанія. Суворі заходи цензури в Росії також сприяли нерозумінню справжніх масштабів жертв війни, оскільки ЗМІ надавали обмежену і контрольовану інформацію. Російський уряд відреагував на Революцію Гідності в Україні у різний спосіб.

Спочатку Росія окупувала, а потім анексувала Крим у відповідь на події в Україні. Ця анексія супроводжувалася розгортанням російських військ в Україні під приводом захисту російських співвітчизників у Криму.

Реакція російського уряду на революцію включала зображення подій в Україні як загрози для російських співвітчизників і представлення Росії як захисника українського народу, який нібито зазнає переслідувань і принижень. Крім того, Росія критикувала участь Заходу в Україні та інтенсифікувала зміни у своєму сприйнятті міжнародних відносин, наголошуючи на більш агресивній позиції.

Міжнародна спільнота відреагувала на Революцію Гідності в Україні з поєднанням підтримки та засудження. Багато країн, особливо на Заході, висловили солідарність з українським народом та його прагненням до демократії, прав людини та тісніших зв'язків з Європою. Європейський Союз, зокрема, підтримав проєвропейську позицію України і засудив насильство проти протестувальників. ЄС наклав санкції на Росію за її дії в Криму та на сході України, продемонструвавши єдиний фронт проти російської агресії. Крім того, США та інші західні країни надали політичну та гуманітарну підтримку Україні під час і після революції. З іншого боку, Росія та деякі інші країни розглядали події в Україні по-різному: Росія назвала революцію переворотом і підтримала проросійських сепаратистів на сході України. Під час Революції Гідності в Україні кілька країн висловили свою підтримку Україні. Сполучені Штати, наприклад, були одними з перших, хто підтримав Україну, американські сенатори Джон Маккейн і Кріс Мерфі відвідали Україну в грудні 2013 року, щоб продемонструвати свою солідарність з проєвропейською ідеєю. США також надали фінансову допомогу, витративши близько 5 мільярдів доларів на програми розбудови демократії в Україні. Польща була ще однією країною, яка надала значну підтримку Україні під час Революції Гідності. З перших хвилин вторгнення Польща була однією з перших країн, яка надала військову техніку та гуманітарну допомогу. Варшава також зробила все можливе, щоб розмістити на своїй території українських біженців, понад 1,5 мільйона громадян України знайшли притулок у Польщі за час війни.

Таким чином, у період 1990 – 1999 рр. публічна дипломатія України була

зосереджена на просуванні своєї ідентичності як незалежної держави, налагодженні дипломатичних відносин з іншими країнами та просуванні своїх інтересів на світовій арені. Докладалися зусилля для зміцнення зв'язків із західними країнами, водночас підтримуючи відносини з колишніми радянськими республіками. Ключові ініціативи включали вступ до міжнародних організацій, таких як Організація Об'єднаних Націй, участь у двосторонній та багатосторонній дипломатії, сприяння культурним обмінам та відстоювання своєї територіальної цілісності, особливо у зв'язку з Кримом. Такі виклики, як економічна реструктуризація, політична нестабільність та наслідки Чорнобильської катастрофи, впливали на дипломатичні зусилля України протягом цього часу.

Під час Революції Гідності та російської агресії у 2013-2014 роках публічна дипломатія України зосередилася на представленні подій як боротьби за демократію та суверенітет проти російського втручання. Заходи включали інформаційні кампанії з протидії дезінформації, залучення міжнародної спільноти до підтримки, демонстрацію української культури та надання гуманітарної допомоги тим, хто постраждав від конфлікту.

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНИЙ СТАН ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ

3.1 Участь України в міжнародних проєктах з публічної дипломатії

Розглядаючи академічну мобільність як специфічний інструменту української публічної дипломатії, позитивні зміни вже почали відбуватися. Вже зараз видно з сайту UkraineNow, що у своїй стратегії Міністерство закордонних справ України зробило ставку на три напрямки: туризм, інвестиції та освіта. Іноземна аудиторія тепер може переконатися в цьому на власні очі, а саме переконатися в перевагах навчання в Україні, маючи основну інформацію перед очима, зосереджену на одному сайті. Україна бере активну участь у міжнародних проєктах публічної дипломатії, особливо після анексії Криму Росією у 2014 році та війни на Донбасі. Зусилля публічної дипломатії спрямовані на покращення іміджу України за кордоном та здобуття міжнародної підтримки її позиції.

Україна має багату культурну спадщину, яку вона демонструє через міжнародні заходи та обміни. Це включає участь у кінофестивалях, художніх виставках та музичних виступах. Україна регулярно бере участь у Венеціанській бієнале, одній з найпрестижніших виставок сучасного мистецтва у світі. Крім того, Україна бере активну участь у міжнародних книжкових ярмарках та культурних фестивалях, просуваючи свою унікальну літературу, кіно та традиції. Україна має потужну присутність у соціальних мережах і використовує ці платформи для комунікації з іноземною аудиторією. Міністерство закордонних справ країни веде активні канали в соціальних мережах кількома мовами, надаючи інформацію про поточні події, просуваючи українську культуру та протидіючи російській дезінформації. Україна також бере участь у міжнародних ініціативах цифрової дипломатії, таких як кампанія #EUvsDisinfo, спрямована на протидію російській дезінформації та підвищення медіаграмотності. Українські посадовці та представники громадянського суспільства регулярно беруть участь у міжнародних конференціях та зустрічах для відстоювання

інтересів України. Це включає лобіювання міжнародної підтримки територіальної цілісності, демократичних реформ та євроатлантичної інтеграції України. Наприклад, Україна бере активну участь у засіданнях Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Ради Європи, просуваючи свою позицію з різних міжнародних питань. Україна має велику діаспору по всьому світу, яка, за оцінками, налічує понад 10 мільйонів осіб[3]. Український уряд активно взаємодіє з цією громадою для просування свого іміджу та інтересів. Це включає підтримку українських культурних заходів за кордоном, надання консульської допомоги українцям, які проживають за кордоном, та заохочення діаспорних громад до просування інтересів України на міжнародній арені. Україна також працює над налагодженням зв'язків між молодими українцями за кордоном та їхньою батьківщиною через освітні та культурні програми обміну.

Участь України у міжнародних проектах публічної дипломатії є важливим аспектом її зовнішньої політики. Україна активно працює над формуванням та просуванням позитивного міжнародного іміджу на стратегічному рівні. У березні 2021 року Міністерство закордонних справ України затвердило стратегію публічної дипломатії, яка покликана заповнити концептуальну прогалину, що існувала протягом багатьох десятиліть. Стратегія фокусується на посиленні співпраці з національними меншинами та корінними народами України, яку реалізує Центр публічної дипломатії. Крім того, Україна бере участь у проектах культурної дипломатії, таких як Фонд публічної дипломатії Олександра Горчакова, що має на меті посилення міжнародної та внутрішньої суб'єктності України. Україна також співпрацює з міжнародними організаціями, такими як НАТО, у численних проектах, що реалізуються спільно з країнами-членами та країнами-партнерами. З 1994 року Україна бере участь у програмі НАТО «Партнерство заради миру», яка посилює співпрацю між Україною та країнами-членами НАТО. Посольство США в Україні оголосило про можливість фінансування українських організацій та приватних осіб для проведення музичних, танцювальних та літературних виступів за рахунок коштів, наданих посольством США в Україні. Програма має на меті підтримати українське

виконавське мистецтво у складні часи російської агресії проти України та створити нове мистецтво через американсько-українську співпрацю між організаціями чи окремими особами. Однак існують виклики, з якими стикається Україна у своїй публічній дипломатії, такі як надмірна бюрократизація та регуляторні порушення, що ускладнюють роботу Українського інституту за кордоном

Україна також має справу з негативними стереотипами та обмеженими знаннями про Україну за кордоном. Незважаючи на ці виклики, публічна дипломатія України демонструє позитивні тенденції, поступово виходячи з *terra incognita* завдяки активній роботі нових інституцій та прийнятій стратегії. Публічна дипломатія України вступає в нову фазу, в якій основна увага приділяється зусиллям на стратегічному рівні з формування та просування позитивного міжнародного іміджу України. Участь України в міжнародних проектах публічної дипломатії виявилася ефективною в кількох аспектах. Участь України в культурних заходах, таких як щорічні мистецькі фестивалі, була визначена як один з найефективніших способів представлення України міжнародній спільноті.

Такий підхід допоміг продемонструвати багату культурну спадщину та традиції України, тим самим покращивши її міжнародний імідж. Стратегія публічної дипломатії України на 2021-2025 роки наголошує на важливості активної комунікації щодо прогресу реформ в Україні та покращення бізнес-клімату. Результатом реалізації цієї стратегії стала організація таких заходів, як Британсько-український фінтех-саміт, який став потужним інструментом поширення наративу про інноваційну Україну. Зусилля української цифрової дипломатії, такі як онлайн-проект ukraine.ua, успішно розповідають іноземцям про Україну як сучасну, динамічну, креативну та інноваційну країну. Проект охопив користувачів з 178 країн світу, причому найбільше трафіку надходить з Німеччини, Польщі, США, Франції, Канади, Великої Британії, Італії, Іспанії, Албанії, Тунісу та Марокко. Стратегія публічної дипломатії України успішно заповнила концептуальну порожнечу, яка існувала протягом багатьох десятиліть і публічна дипломатія України вступає в нову фазу з акцентом на зусилля стратегічного рівня з формування та просування позитивного міжнародного іміджу України. Публічна дипломатія України є ефективною у формуванні стійкості України

до гібридних загроз та просуванні позитивного іміджу за кордоном.

Зусилля публічної дипломатії України визнані інструментом розбудови стійкості України, а МЗС України реалізує масштабний онлайн-проект, покликаний розповісти іноземцям про Україну як сучасну, динамічну, креативну та інноваційну державу. Після Революції Гідності, яка спричинила багато державотворчих змін, ситуація суттєво змінилася. Більше того, нагальна потреба в публічній дипломатії була визначена з початком агресії проти України з боку Російської Федерації, яка включала в себе незаконну анексію Криму, війну на Донбасі та широкомасштабну дезінформацію. Таким чином, публічна дипломатія - як комплекс спланованих заходів з донесення певних меседжів про Україну з метою впливу на формування громадської думки в інших країнах - стала як ніколи актуальною. Саме у 2015 році в Україні розпочалася інституціоналізація публічної дипломатії та окреслилися перші ознаки системності у підходах до її формування та реалізації. Успішна розробка та впровадження публічної дипломатії вимагає скоординованих командних зусиль. Йдеться про активне залучення до спрямування та розуміння алгоритмів публічної дипломатії представників влади, державних та недержавних інституцій, а також про синергію між ними. Основним генератором публічної дипломатії в Україні є Міністерство закордонних справ. Саме зовнішньополітичне відомство виконує завдання «сприяння формуванню міжнародного авторитету України та утвердження її іміджу у світі як надійного і передбачуваного партнера». Відповідно, міністерство «поширює за кордоном інформацію про Україну, її місце і роль у світі з метою зміцнення позитивного міжнародного іміджу держави, забезпечує закордонні дипломатичні установи України відповідною інформацією». Важливим кроком у 2015 році стало створення в структурі міністерства департаменту публічної дипломатії (нині Департамент комунікацій та публічної дипломатії). З 2015 року міністерство активно використовує Twitter-дипломатію, просуваючи інформаційні та іміджеві кампанії (такі як #CrimeaisUkraine, #JusticeForMH17, #LetMyPeopleGo, #StopNordStream2, #CorrectUA, #KyivnotKiev). Крім того, було запущено цифровий портал про сучасну Україну, розрахований на іноземну аудиторію. За словами Дмитра Кулеби, міністра закордонних справ України, сайт був створений для того,

щоб світ дізнався про справжню Україну: креативну, динамічну, інноваційну. Країну розмаїття та чарівної природи. Країну свободи та гідності. Країну, де тисячоліття історії та культури доповнюються амбітним баченням майбутнього»[3].

Справжнім поворотним моментом для української публічної дипломатії стала пропозиція створити спеціалізовану державну установу - Український інститут, яку у 2015 році МЗС винесло на громадське обговорення з метою покращення розуміння та сприйняття України у світі. За словами тодішнього міністра закордонних справ Павла Клімкіна, Український інститут - це «ідентифікація України - що таке Україна для пересічного голландця, грека чи бразильця, з чим вона асоціюється, і, звичайно, її привабливість»[25]. Процес відкриття інституту був непростим і супроводжувався численними бюрократичними перепонами. Але, нарешті, у червні 2017 року рішення про його створення було ухвалено, а наступного року було заповнено посаду його генерального директора. Однак перший повноцінний робочий рік інституту розпочався лише у 2019 році, коли було сформовано основну команду та ухвалено нормативні акти, які дозволили йому функціонувати.

Сьогодні Український інститут, який представляє Україну за кордоном через потенціал культури, без перебільшення є найактивнішим актором у сфері публічної дипломатії в Україні. За час свого існування команда інституту започаткувала низку успішно діючих програм, спрямованих на зміцнення міжнародного та внутрішнього іміджу України засобами культурної дипломатії. Крім того, налагоджена співпраця з українськими дипломатами за кордоном, закордонними українцями, які мають досвід організації культурних заходів, іноземними партнерами та партнерськими інституціями в Україні. Основними цілями, які ставить перед собою інститут, є: 1) підвищення впізнаваності України на міжнародному рівні шляхом поширення знань про неї, 2) популяризація української мови та культури за кордоном, 3) розбудова міжнародного діалогу через підтримку міжнародних обмінів, 4) забезпечення участі України у проектах співпраці у сфері креативних індустрій, культури, освіти, науки, економіки та інших галузях, 5) поширення українського досвіду розбудови громадянського суспільства, відданості цінностям свободи, демократії та національної єдності. Ще однією державною інституцією, яка відіграє важливу роль

у розвитку публічної дипломатії, є Український культурний фонд, створений у 2017 році. Фонд пропонує нові механізми державної фінансової підтримки (через створення конкурсних грантових програм) ініціатив у сфері культури та креативних індустрій, сприяє збереженню культурної спадщини та розвитку української культури. Серед цілей фонду - інтернаціоналізація української культури. Завдяки його підтримці вже кілька років поспіль реалізуються численні проекти, які містять міжнародну складову. Український інститут книги, створений у 2016 році, займається просуванням іміджу України за кордоном через популяризацію української літератури. Серед його функцій - реалізація програм резиденцій для авторів, перекладачів, ілюстраторів та літературних критиків, переклад української літератури іноземними мовами та представництво України в міжнародних організаціях у видавничій сфері. Український інститут, Український культурний фонд та Український інститут книги часто називають інституціями «нової моделі або нового покоління». Адже всі вони були засновані після Революції Гідності і здійснюють свою діяльність за допомогою молодих прогресивних команд, які мають свіже бачення та нові ідеї, що базуються на прозорості, відкритості, ефективності та підзвітності. На думку деяких експертів, дуже важливо, що ці інституції змогли не лише вижити, але й стати сильнішими, незважаючи на досить складну екосистему, в якій вони працюють. Навесні 2020 року ці інституції опинилися під загрозою значного скорочення фінансування через COVID-19. Існувала пряма загроза новій культурній політиці України як всередині держави, так і культурній дипломатії (яка працює з іноземними аудиторіями). Фінансування значною мірою вдалося відстояти завдяки безпосереднім зусиллям головних акторів, але не без суспільної уваги до цієї проблеми як в Україні, так і за кордоном. Тим не менш, ситуація оголила очевидні больові точки - не лише проблему ресурсів, але й часту відсутність належного рівня міжінституційної співпраці та апеляцію до культури за залишковим принципом. Ще одним болючим моментом став напад на Український культурний фонд навесні цього року. На підтримку інституції багато працівників культурного та креативного секторів, митців, науковців, громадських активістів та пересічних громадян ініціювали кампанію в соціальних мережах на підтримку фонду. Вона отримала назву

#довіряюУКФ (#ITrustUCF).

3.2 Кейси ефективної публічної дипломатії України під час повномасштабного російського вторгнення, на прикладі Ліванської республіки та Кенії.

Міністерство закордонних справ України створило сторінку «Дипломатія воєнного часу», яка розповідає про українську військову дипломатію під час повномасштабної російської агресії та підсумовує результати дворічної роботи дипломатів задля зміцнення України, залучення міжнародної підтримки для наших воїнів та відкриття нових горизонтів у світі для нашої країни, бізнесу та громадян. У час безпрецедентних викликів і труднощів українська дипломатія переосмислила принципи дипломатичної роботи задля досягнення критично важливих для нашої країни результатів [13]. Попри всі труднощі, Україна разом з партнерами побудувала світову коаліцію на підтримку у протидії російській агресії, залучила і продовжує залучати безпрецедентну військову допомогу від партнерів, впевнено рухається до членства в ЄС, підтримує глобальну продовольчу безпеку, посилює санкційний тиск та ізоляцію держави-агресора, бореться за справедливість. Завдяки злагодженим зусиллям команди Президента Володимира Зеленського Україна розблокувала політичні рішення щодо отримання від партнерів усіх семи видів сучасного іноземного озброєння, які необхідні нашим захисникам, а саме: протитанкові засоби, артилерія НАТО, реактивні системи залпового вогню, сучасні системи протиповітряної оборони, західні танки, ракети великої дальності та винищувачі. Навіть в умовах повномасштабної війни Україна відкриває нові горизонти у світі для української держави, бізнесу та громадян, розширює дипломатичну присутність та залучає інвестиції для розвитку України.

Україна продовжує розвивати платформу Ukraine Recovery Conference, гуманітарну ініціативу Президента “Зерно з України”, Міжнародну кримську платформу, Президентську формулу миру та інші глобальні та стратегічні ініціативи. У рамках політики “Нові горизонти” наша держава ініціювала ренесанс відносин між Україною та Африкою. У 2022-2023 роках міністр закордонних справ Дмитро Кулеба здійснив три дипломатичні поїздки Африканським континентом і вперше в історії двосторонніх відносин відвідав Марокко, Руанду, Мозамбик, Ліберію, Ефіопію та

Екваторіальну Гвінею. А в рамках Чорноморської зернової ініціативи у 2022-2023 роках до країн Африки (Лівія, Алжир, Єгипет, Кенія, Судан, Туніс, Ефіопія, Сомалі та Марокко) було відвантажено майже 4 мільйони тонн сільськогосподарської продукції. Публічна дипломатія України під час повномасштабного російського вторгнення у 2022 році була зосереджена на протидії російській інформаційній війні та посиленні міжнародної підтримки. Український уряд, починаючи з 2014 року, активно розробляє стратегії координації взаємодії влади та громадянського суспільства для досягнення політичних і стратегічних цілей. Це включає в себе ініціативи, підтримані західними країнами, спрямовані на посилення обороноздатності України проти російських операцій впливу. Зусилля публічної дипломатії України були спрямовані на об'єднання країни навколо цілей, а саме повернення територій та набуття членства в Європейському Союзі та НАТО. Президент України Володимир Зеленський наголошував на громадянській ідентичності українців з метою зміцнення єдності та отримання підтримки для опору України російській агресії. Незважаючи на значні виклики, Україна разом зі своїми партнерами створила глобальну коаліцію, мобілізувала військову підтримку, просунулася на шляху до вступу в ЄС, забезпечила продовольчу безпеку, наклала санкції на Росію та здійснила правосуддя. Міністерство закордонних справ України запустило веб-сайт «Дипломатія воєнного часу», щоб задокументувати ці дипломатичні зусилля та продемонструвати досягнення перед обличчям несприятливих обставин.

У 2022 році на початку російського вторгнення Україна активно використовувала соціальні мережі та цифрові платформи для протидії російській дезінформації та пропаганді, просуваючи єдиний український наратив та ідентичність. Такі ініціативи, як кампанії #CrimeisUkraine, #JusticeforMH17 та #KyivnotKiev, спрямовані на формування міжнародного наративу. Україна працювала над створенням глобальної коаліції на підтримку свого опору російській агресії. Дипломатичні зусилля президента Зеленського та взаємодія українського уряду з міжнародними партнерами мали вирішальне значення для мобілізації військової, фінансової та гуманітарної допомоги. Публічна дипломатія України

наголошує на її європейській ідентичності та прагненні до членства в ЄС як на засобі забезпечення довгострокової політичної та економічної підтримки з боку Заходу.

Міністерство закордонних справ України запустило веб-сайт “Дипломатія воєнного часу”, щоб показати дипломатичні зусилля та досягнення України в умовах російського вторгнення. З 2015 року Україна зробила значні кроки в інституціоналізації публічної дипломатії. Це включає створення профільних департаментів, заснування Українського інституту, Українського культурного фонду та Українського інституту книги, а також офіційне затвердження національного бренду “UkraineNow”. Стратегія публічної дипломатії України, офіційно затверджена у 2021 році, окреслює комплексний підхід, що охоплює культурні, експертні, кулінарні, наукові, освітні, спортивні та цифрові дипломатичні ініціативи. Це свідчить про перехід від попередніх фрагментарних і нескоординованих зусиль.[2]

Публічна дипломатія в умовах повномасштабного вторгнення Росії в Україну набула нового змісту та значення. Там, де політична воля іноземних урядів щодо України була ізольованою, слабкою або взагалі відсутньою, використовувалися інші засоби, більш гнучкі та відкриті, такі як флешмоби та кампанії в соціальних мережах з розблокування поставок зброї в нашу країну (#ЗвільнітьЛеопардів), відеозвернення постачання зброї до нашої країни (#FreeTheLeopards), відеозвернення Президента України до народів світу, багатотисячні мітинги на головних площах столиць, мистецькі та культурні заходи голлівудських зірок та відомих артистів на підтримку України, бойкоти всього російського, пости із закликами до нейтральних країн допомогти Україні. Усе це - елементи публічної дипломатії, які в умовах жорсткої агресії однієї держави проти іншої виявилися набагато ефективнішими, ніж методи традиційної дипломатії. Адже коли дипломати лише намагалися вести переговори, суспільство вже впливало на рішення та поведінку політичного керівництва держав. Фактично, саме публічна дипломатія допомогла Україні здобути широку міжнародну підтримку та швидко змінити свій імідж у світі.

Ефективність публічної дипломатії України в Лівані у 2016-2022 роках свідчить про значні політичні результати у чи не найскладніший для української держави період. Адже Ліван - перша арабська країна, яка визнала та засудила повномасштабне

вторгнення Росії в Україну. Ця держава підтримала резолюції Генеральної Асамблеї ООН щодо війни Росії проти України, сприяла проведенню проукраїнських мітингів на своїх головних площах і, незважаючи на власну глибоку економічну кризу, відмовилася купувати українське борошно і зерно, яке Росія вкрала і намагалася продати. Ліванці взяли участь у бойкоті російського посольства, мирних акціях та благодійних заходах на підтримку України.

Ці досягнення показують важливість системності, тяглості та здатності “грати на довгу дистанцію” в дипломатичній роботі. Однак вакантність посади посла із червня 2022 року значно ускладнила дотримання таких принципів. Діяльність публічної дипломатії у 2022 році є стратегічним і мудрим продовженням діяльності, хоча і з певною додатковою інтенсивністю та специфікою, зважаючи на умови війни. 24 лютого 2022 року відбулися перші публічні зустрічі в Бейруті. За повідомленням Посольства України в Ліванській Республіці, “українці Лівану, ліванці та росіяни, які виступають проти війни, пікетували посольство Росії в Бейруті”[25]. Подібні акції пройшли і в інших великих містах Лівану, в тому числі в одному з найстаріших ліванських міст - Джубайлі, а також на центральній площі Бейрута - площі Мучеників. Ці події активно висвітлювалися популярними ЗМІ Лівану, зокрема в тому числі Annahar, LBCI TV та Euronews. У перші дні повномасштабного вторгнення росії в Україну Посольство України в Ліванській Республіці посилювало медійну видимість українських питань і залучило до висвітлення війни в Україні максимально широке коло арабських ЗМІ. Надалі ці ЗМІ регулярно висвітлювали події в Україні, брали інтерв'ю та коментарі в посла І. Осташа. З перших місяців вторгнення росії Посольство України в Ліванській Республіці брало активну участь у міжнародних благодійних телемарафонах “Save Ukraine – #StopWar” і телемостах зі світом. До телемарафонів доєдналися знані ліванські лідери думок, митці, зокрема композитор-віртуоз Мішель Фадель, який публічно підтримав Україну. Велику вагу для поширення інформації про події в Україні мала головна літературна подія року в арабському світі – 63-й Бейрутський книжковий ярмарок, який відкрили 3 березня 2022 року. Символічно, що український стенд мав назву “Україна незламна”, а на екранах демонстрували бомбардування росією українських міст. На заході також

презентували арабський переклад творів Василя Стуса, який здійснив Імадедін Раеф. Однією з видатних подій, які продемонстрували солідарність Лівану з Україною, стало підсвічення в синьо-жовтий колір Музею Сурсок 15 березня 2022 року. У церемонії взяли участь послы Європейського Союзу, «Великої сімки», Громада українців Лівану, Українська школа ім. Агатангела Кримського в Лівані, тамтешні друзі України. Агресивні воєнні дії росії в Україні спричинили багато руйнувань, зокрема культурних й історичних пам'яток. Цей чинник об'єднав Україну та Ліван, адже той так само був понищений протягом громадянської війни 1975–1990 років, Липневої війни 2006 року та масштабного вибуху в Бейруті 4 серпня 2020 року. Тоді було пошкоджено чимало визначних місць Лівану, як-от собор Святого Георгія, що є однією з найстаріших культових споруд у Бейруті. Під час війни 1975–1990 років собор був спалений. На щастя, 2003 року святиню відновили, а 2010 року поряд відкрили музей із мозаїками та стародавніми похованнями. Від війни, а також серпневого вибуху в Бейруті постраждала й одна з найупізнаваніших пам'яток столиці Лівану – мечеть Мухаммеда аль-Аміна. Перед Днем Конституції України, 27 червня 2022 року, у Бейруті презентували благодійний проєкт «Ліванські митці за мир». Його мета – збір коштів для допомоги дітям, які постраждали внаслідок війни росії проти України. Для аукціону свої картини та скульптури передали понад 20 митців. Попри складну логістику, до проєкту долучилися й українські майстри: Ірина Сушельницька та Михайло Горловий. На аукціон виставили 23 полотна та 4 скульптури й першого ж вечора зібрали майже 4000 доларів. Ці кошти були призначені для зруйнованого сиротинця в Харкові, вихованці якого вимушено переїхали на Захід України. До проєкту, а отже, й проблеми війни в Україні вдалося залучити представників ліванських інтелектуальних кіл, творчу інтелігенцію, дипломатів. Зокрема, на презентації були присутні послы та дипломати з Австралії, Франції, Японії, Данії, Польщі, Чехії, Угорщини, Туреччини, Шрі-Ланки тощо, а також піаністка Т. Примаєк-Хурі, композитори М. Фадель і Гутаф Хурі. У залученні іноземної аудиторії та поширенні інформації про війну в Україні чималу роль відіграло кіномистецтво. Наприклад, 7 травня 2022 року в Музеї Сурсок у Бейруті до Дня пам'яті та примирення провели фотовиставку «Ніколи знову» та благодійний

показ фільму “Толока” за онлайн-участю українського режисера Михайла Ілленка. Поміж учасників події були й представники дипломатичного корпусу, культурної еліти й української громади Лівану.

До Дня Незалежності України 25 серпня 2022 року Посольство України в Ліванській Республіці та Громада українців Лівану реалізували спільний проєкт “Українська книжкова полицка в арабському світі” як один із напрямів ініціативи першої леді О. Зеленської, 12 українських книжок, що їх переклало арабською Посольство України в Лівані, мали надіслати в Алжир, Бахрейн, Єгипет, Йорданію, Катар, Кувейт, Марокко, Об’єднані Арабські Емірати, Оман, Саудівську Аравію, Сирію, Туніс, Ірак для передавання тамтешнім основним бібліотекам. Очевидно, саме українське представництво в Лівані взяло на себе місію книжкового хаба для арабського світу. Більшість перекладів здійснив І. Раєф, а саме збірки поезій Івана Франка “Зів’яле листя”, двотомник “Леся Українка. Прозові твори”, “Василь Стус. Вірші”, “Бейрутські оповідання” та “Пальмове гілля” (збірка поезій) Агатангела Кримського, “Мандрі по святих місцях Сходу (Левант)” Василя Григоровича-Барського, “Український Ліван” І. Осташа. Особливої актуальності в умовах війни набула праця в перекладі І. Раєфа “Історія України. Короткий курс”, яку Олександр Палій створив для поширення української історії за кордоном. У листопаді 2022 року бібліотека української літератури арабською мовою поповнилася книжкою сучасного письменника Андрія Кокотюхи “Аномальна зона” в перекладі І. Раєфа. Після довгої перерви, спричиненої пандемією коронавірусної хвороби, у вересні 2022 року в Лівані відбувся 5-й український кінофестиваль. Він став символічним закінченням перебування на посаді посла І. Осташа. На фестивалі були представлені фільм-відкриття “Захар Беркут” Ахтема Сеїтаблаєва та Джона Вінна, “Мої думки тихі” Антоніо Лукіча та фільм “Український Ліван” С. Литвинова. Захід розпочали українськими піснями “Стефанія” та “Ой у лузі червона калина” у виконанні Маріанни Жарамані. Спеціальною гостею фестивалю стала українська акторка Ірма Вітовська, яка зіграла у фільмі “Мої думки тихі”. Закриття фестивалю проходило в межах Дня української культури в Лівані в місті Антелії. Крім показу фільму, там організували благодійний ярмарок на підтримку ЗСУ, виставку від ліванської

артгалереєю “Exode”, на якій ліванські й українські митці представили свої роботи для збору коштів на потреби ЗСУ, а також експозицію арабськомовних видань Посольства України в Ліванській Республіці. У галаконцерті взяли участь виконавці та колективи української громади: М. Жарамані, фольклорний гурт “Онуки”, група “Паляниця”, Марина Весна та Маріо Таук, сестри-гімнастки Марія та Гайфі аль-Фарран разом з Еммою Муфвад із “Cirque Mini Stars”. Насамкінець виступила українська співачка Ilaria Ethno.

Важливим аспектом публічної дипломатії України в Лівані стала популяризація постаті українського філософа Григорія Сковороди. До 300-річчя українського мислителя та письменника вперше за всю історію українсько-ліванських дипломатичних відносин у видавництві “Almousawwer Alrabi” вийшла збірка перекладів творів Г. Сковороди. Ініціатор цієї важливої для української культурної дипломатії події – посол І. Осташ. До того на переклад праць Г. Сковороди арабською не наважувався жоден фахівець. Імовірно, через брак ресурсів, а також специфіку текстів українського філософа. Однак перекладач І. Раєф впорався з мовними викликами та вдало відтворив стиль Г. Сковороди.

Таким чином, під час повномасштабного російського вторгнення у 2022 році Україна активізувала свою публічну дипломатію, подібно до того, як це робила Ліванська Республіка під час кризи. Україна використовувала різні канали, такі як соціальні мережі, прес-релізи та дипломатичні заяви, щоб заручитися міжнародною підтримкою та донести свій наратив. Україна долучилася до стратегічної комунікації, щоб висвітлити вплив вторгнення на цивільне населення, викликати співчуття та заручитися підтримкою світової спільноти. Крім того, Україна використовує культурну дипломатію, демонструючи свою багату спадщину та історію для зміцнення солідарності з іншими країнами. Ці зусилля були спрямовані на протидію російській пропаганді, зміцнення міжнародної солідарності та забезпечення підтримки суверенітету і територіальної цілісності України.

Кенія, яка раніше утримувалася або не брала участі в голосуваннях в ООН, тепер проголосувала на підтримку України, засудивши спробу Путіна незаконно анексувати українську територію.

“Цей результат доводить, що нам потрібно говорити з африканцями, азіатами та латиноамериканцями, доносити правду, переконувати їх. Історична резолюція Генеральної Асамблеї ООН продемонструвала, що Україну підтримують не лише наші євроатлантичні союзники, але й все більше країн Глобального Півдня. І сьогодні ми вдячні кожній з них за принципову позицію на захист міжнародного права та принципу територіальної цілісності. Це була успішна наступальна операція на дипломатичному фронті зі звільнення світу від деструктивного впливу Росії”, - зазначив міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба”[31].

Україна активно долучається до публічної дипломатії в Кенії з метою популяризації своєї мови, культури та інтересів. Серед ключових ініціатив можна виділити наступні:

1) запуск україномовних аудіогідів на головних туристичних об'єктах Кенії, таких як Фортеця Ісуса де Момбаса, з метою популяризації української мови та підвищення обізнаності про культурне розмаїття України.

2) призначення спеціального представника з питань Африки та Близького Сходу Максима Субха у липні 2022 року з метою зміцнення дипломатичних зв'язків з регіоном. Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба також здійснив кілька візитів до Кенії та інших африканських країн для обговорення питань співпраці, продовольчої безпеки та підтримки позицій України в міжнародних організаціях.

3) надання гуманітарної допомоги в рамках ініціативи «Зерно з України», в рамках якої у 2022-23 роках було відправлено майже 4 мільйони тонн української сільськогосподарської продукції до африканських країн, включаючи Кенію, з метою вирішення проблеми продовольчої безпеки.

4) вивчення сфер майбутньої співпраці, таких як інформаційні технології (ІТ) та управління електромережами, де Україна має стійкі висококваліфіковані сектори, які можуть бути цінними для Кенії.

Таким чином, Україна бере активну участь у різноманітних проектах публічної дипломатії з метою просування свого іміджу, інтересів та культурної спадщини у

світі. У Лівані та Кенії зусилля української публічної дипломатії на сьогодні зосереджені на зміцненні двосторонніх відносин, сприянні культурному обміну та розвитку співпраці у різних сферах. У Лівані українська публічна дипломатія спрямована на зміцнення двосторонніх зв'язків, зокрема у таких сферах, як торгівля, освіта та культурний обмін.

Україна організовує культурні заходи, виставки та кінофестивалі в Лівані, щоб продемонструвати українське мистецтво, музику та традиції, сприяючи взаєморозумінню та взаємоповазі між двома країнами.

Ліванським студентам пропонують освітні обміни та стипендії для навчання в українських університетах, що сприяє налагодженню міжлюдських контактів та розбудові довгострокових партнерських відносин.

Висновки

Публічна дипломатія є динамічним інструментом, за допомогою якого країни активно формують і підтримують свій імідж, репутацію та відносини з міжнародною спільнотою. Вона охоплює різноманітний інструментарій стратегій та заходів. Вони покликані залучати, інформувати та впливати на іноземну аудиторію. Зрештою, метою публічної дипломатії є просування інтересів, цінностей та політики держави.

По суті, публічна дипломатія сприяє взаєморозумінню та досягненню дипломатичних цілей через відкриту комунікацію та культурний обмін. Ця практика сягає своїм корінням давніх цивілізацій. Однак її сучасна форма сформувалася у XX столітті. Спочатку вона була зосереджена на культурних обмінах і пропаганді у воєнний час. З часом вона перетворилася на стратегічний інструмент мирної взаємодії країн з іноземною громадськістю.

Після здобуття незалежності у 1991 році Україна стала на новий шлях у публічній дипломатії. Основна увага була зосереджена на побудові мостів зі світом. Це передбачало встановлення дипломатичних зв'язків, вступ до міжнародних організацій та просування унікальної ідентичності України за кордоном. Культурні обміни, участь у глобальних форумах та відкриття посольств були ключовими інструментами у цей період становлення. Незважаючи на економічні та політичні перешкоди, ці ранні зусилля заклали фундамент для майбутньої активності України на світовій арені.

Ситуація різко змінилася під час Революції Гідності 2013-2014 років та подальшої російської агресії. Революція привернула міжнародну увагу та підтримку, що спонукало Україну використовувати публічну дипломатію для відстоювання своїх демократичних цінностей та захисту суверенітету. З посиленням російської агресії Україна посилила свої зусилля, щоб донести свою історію до світу. Це включало висвітлення її боротьби проти зовнішніх загроз та пошук міжнародної допомоги. Соціальні мережі та цифрові платформи стали важливими інструментами для протидії російській пропаганді та формування глобального сприйняття. Зрештою, публічна дипломатія відіграла життєво важливу роль у боротьбі України за захист

своєї незалежності та отримання міжнародної підтримки в цей важкий період.

Україна бере активну участь у глобальній публічній дипломатії, демонструючи світові свою яскраву культуру, цінності та інтереси. Від культурних обмінів та освітніх програм до мистецьких виставок і міжнародних заходів.

Україна зміцнює зв'язки з іншими країнами. Ці ініціативи пропагують її багату спадщину та зміцнюють її репутацію на міжнародній арені. Крім того, Україна відіграє важливу роль у світовій дипломатії через багатосторонні організації, двосторонні партнерства та участь у форумах, таких як Організація Об'єднаних Націй, відстоюючи свої інтереси та роблячи внесок у міжнародну співпрацю.

Нещодавнє повномасштабне російське вторгнення в Україну у 2022 році підкреслило важливість публічної дипломатії. Україна використовує дипломатичні канали, роботу зі ЗМІ та цілеспрямовані зусилля, щоб привернути увагу до агресії та заручитися солідарністю з іншими урядами. Зусилля публічної дипломатії України зосереджені на підвищенні обізнаності про гуманітарну кризу, порушення міжнародного права та нагальну потребу зупинити російську агресію.

Ліван – перша арабська країна, яка рішуче засудила військове вторгнення росії в Україну. Таким чином, Україна бере активну участь у різноманітних проектах публічної дипломатії з метою просування свого іміджу, інтересів та культурної спадщини у світі. У Лівані та Кенії зусилля української публічної дипломатії на сьогодні зосереджені на зміцненні двосторонніх відносин, сприянні культурному обміну та розвитку співпраці у різних сферах. У Лівані українська публічна дипломатія спрямована на зміцнення двосторонніх зв'язків, зокрема у таких сферах, як торгівля, освіта та культурний обмін

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1) Надія Бурейко, “ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ В УКРАЇНСЬКОМУ КОНТЕКСТІ”, URL: <http://prismua.org.tilda.ws/publicdiplomacyukraine>.
- 2) МЗС України, “СТРАТЕГІЯ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ МІНІСТЕРСТВА ЗАКОРДОННИХ СПРАВ УКРАЇНИ 2021 – 2025 роках”, URL : <http://surl.li/bgpmb>.
- 3) Галина Луцишин, Анастасія Гончарук Національний університет “Львівська політехніка”, “ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ”, URL: <http://surl.li/miuih>.
- 4) Олександр Рєпкін, “Як економічна дипломатія допомагає Україні перемогти у війні з росією”, URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/12/685629/>.
- 5) Юлія Медель, “ Чому Україна досі не легалізувала лобізм”, URL: <http://surl.li/miurf>.
- 6) Інститут масової інформації, “МЕДІА РІЗНИХ КРАЇН ЄВРОПИ МАЮТЬ СВОЮ СПЕЦИФІКУ ВИСВІТЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕМАТИКИ”, URL: <http://surl.li/miuvi>.
- 7) Суспільне новини, інформаційний портал, “Що таке публічна дипломатія і чому МЗС створило стратегію її розвитку”, URL: <https://suspilne.media/117614-so-take-publicna-diplomatia-i-comu-mzs-stvorilo-strategiu-ii-rozvitku-poasnue-ekspertka/>.
- 8) Д.Ю Мостова, “Різновиди публічної дипломатії в публічному управлінні”, URL: http://www.pa.stateandregions.zp.ua/archive/1_2020/5.pdf.

- 9) Птащенко О.В., Пастушенко А.О., Курцев О.Ю., Кулініч А.С, “Українська публічна дипломатія: минуле, сьогодення та перспективи”, URL: http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/26035/1/%D0%9F%D1%82%D0%B0%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9F%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%83%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%9A%D1%83%D1%80%D1%86%D0%B5%D0%B2_%D0%9A%D1%83%D0%BBi%D0%BDi%D1%87.pdf.
- 10) Урядовий портал, “Дмитро Кулеба представив першу Стратегію публічної дипломатії МЗС України та назвав сім її напрямів”, URL: <http://surl.li/ozifx>.
- 11) Т. В. Сивак, “ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНТЕГРАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ”, URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2019/tom_2/17.pdf.
- 12) Павлюх М. В, “ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ТРЕНД У СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИНАХ: ПРОЦЕСИ ТРАНСФОРМАЦІЇ”, URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/3_2019/tom_2/17.pdf.
- 13) Коптєв О. С, “ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ”, URL: <http://heraldiss.onu.edu.ua/article/view/288707/282484>.
- 14) Хорішко Лілія, “Публічна дипломатія України в умовах сучасної політичної дійсності” URL: <http://surl.li/tuqam>.
- 15) Ifimes, “Public diplomacy: Basic concepts and trends”, URL: <https://www.ifimes.org/en/researches/public-diplomacy-basic-concepts-and-trends/2995>.
- 16) Best diplomats, “The concept of public diplomacy in the 21 century”, URL: <https://bestdiplomats.org/public-diplomacy/>.

- 17) Future learn, “What is public diplomacy”, URL: <https://www.futurelearn.com/info/courses/cultural-diplomacy/0/steps/46508>.
- 18) Parliament of Australia, defining of “Public diplomacy”, URL: https://www.aph.gov.au/Parliamentary_Business/Committees/Senate/Foreign_Affairs_Defence_and_Trade/Completed_inquiries/2004-07/public_diplomacy/report/c02.
- 19) Wikipedia, “Public diplomacy”, URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Public_diplomacy.
- 20) Hasan Saliu, “The evolution of the concept of public diplomacy”, URL: <https://hrcak.srce.hr/file/349033>.
- 21) Real Instituto Elcano, “The present and future of public diplomacy”, URL: <https://www.realinstitutoelcano.org/en/work-document/the-present-and-future-of-public-diplomacy-a-european-perspective-the-2006-madrid-conference-on-public-diplomacy-wp/>.
- 22) USC center on public diplomacy, “A brief history of public diplomacy”, URL: <https://uscpublicdiplomacy.org/page/what-is-pd#>.
- 23) Britannica, “Public diplomacy”, URL: <http://surl.li/tuqbc>.
- 24) International studies association and oxford university press, “Public diplomacy”, URL: <https://oxfordre.com/internationalstudies/display/10.1093/acrefore/9780190846626.01.0001/acrefore-9780190846626-e-518>.
- 25) Адріана Біла, “М’ЯКА СИЛА В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРО ПУБЛІЧНУ ДИПЛОМАТІЮ УКРАЇНИ В ЛІВАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ”, URL: http://ud.gdip.com.ua/wp-content/uploads/2023/12/73_2023.pdf.

- 26) New Eastern Europe, “Ukraine’s public diplomacy enters a new phase”, URL: <https://neweasterneurope.eu/2021/06/23/ukraines-public-diplomacy-enters-a-new-phase/>.
- 27) Centre of united actions, “On the origins of Ukrainian diplomacy after independence and the introduction of the institution of the presidency”, URL: <https://centreua.org/en/parliamentary-republic/on-the-origins-of-ukrainian-diplomacy-after-independence-and-the-introduction-of-the-institution-of-the-presidency/>.
- 28) Wikipedia, “Declaration of independence of Ukraine”, URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Declaration_of_Independence_of_Ukraine.
- 29) Britannica, “Independent Ukraine”, URL: <https://www.britannica.com/place/Ukraine/Independent-Ukraine>.
- 30) Wikipedia, “Public diplomacy of Ukraine”, URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Public_diplomacy_of_Ukraine.
- 31) ТСН, “Кілька країн Африки підтримали Україну”, URL: <https://tsn.ua/ato/kilka-krayin-afriki-vpershe-pidtrimali-ukrayinu-v-oon-kuleba-poyasniv-scho-ce-oznachaye-2179237.html>
- 32) Pipchenko N, Dovbenko M, “Public diplomacy as a tool of shaping the perception of Ukraine”, URL: <http://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/3685/3361>.
- 33) Iryna Matiasch, “Public diplomacy”, URL: <http://surl.li/tuqcy>.
- 34) Ministry of Foreign affairs of Ukraine, “Public diplomacy is a tool for building Ukraine’s resilience”, URL: <https://mfa.gov.ua/en/news/public-diplomacy-tool-building-ukraines-resilience-hybrid-threats-and-effective-way-promote-positive-image-abroad>.

- 35) Ministry of foreign affairs, “MFA history: independent Ukraine”, URL: <https://mfa.gov.ua/en/about-mfa/mfa-history>.
- 36) Linked in, “Public diplomacy: concept and instruments”, URL: <https://www.linkedin.com/pulse/public-diplomacy-concept-instruments-antonio-de-lima-jr->.
- 37) Центр публічної дипломатії, “Center for public diplomacy has been established in Ukraine”, URL: <http://publicdiplomacy.org.ua/?p=496&lang=en>.
- 38) Christina la cour, “The evolution of the public diplomacy”, URL: <http://surl.li/tuqic>.
- 39) Hasan Saliu, “The evolution of the concept of Public diplomacy from the perspective of communication Stakeholders”, URL: <https://hrcak.srce.hr/file/349033>.
- 40) UCD school of history, “What is public diplomacy”, URL: <https://www.ucd.ie/t4cms/Public%20Diplomacy.pdf>.
- 41) The Foreign policy center, “Public Diplomacy”, URL: https://www.files.ethz.ch/isn/20958/Public_Diplomacy.pdf.
- 42) Cao Wei, “Public diplomacy”, URL: <https://www.intechopen.com/chapters/72251>.
- 43) UN - library, “Public diplomacy”, URL: <https://www.un-ilibrary.org/content/books/9789210578646/read>.
- 44) Fondation pour la recherche stratégique, “Public diplomacy”, URL: <https://www.frstrategie.org/en/programs/japan-program/importance-public-diplomacy-preserve-liberal-international-order-2023>.

- 45) A.A.Velikaya, G.Simons, “Russian public diplomacy”, URL: <http://surl.li/tvaca>.
- 46) Diplomatic Portal, “Public diplomacy”, URL: <https://portaldiplomatico.mne.gov.pt/en/foreign-policy/public-diplomacy>.
- 47) Nancy Show, “Public diplomacy”, URL: <http://surl.li/tvacw>.
- 48) UNITAR, “Public diplomacy. What it is and how to do it”, URL: <https://unitar.org/public-diplomacy-what-it-and-how-do-it>.
- 49) Diplo, “Public diplomacy of USA”, URL: <https://www.diplomacy.edu/resource/public-diplomacy/>.
- 50) Jan Melissen, “Public diplomacy between theory and practice”, URL: https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/20061200_cdsp_paper_melissen.pdf.
- 51) Бакал Самсон Андрійович «Публічна дипломатія України: становлення, розвиток та сучасний стан»/// XXIV Міжнародна науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених «Політ. Сучасні проблеми науки», 4 квітня 2024 року, НАУ, м. Київ: тези доп. – К., 2024, URL: <http://fmv.nau.edu.ua/polit/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82-2024/>
- 52) Бакал Самсон Андрійович «Економічна дипломатія України в контексті євроінтеграції»/// XV Міжнародна науково-практична конференція «Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі», 25 квітня 2024 р., НАУ, м. Київ, 25 квітня 2024 р.: тези доп. – К., 2024. – с.114-116.

1)

Актори публічної дипломатії

Рис. А.3. Актори публічної дипломатії

